

RYIJY MEILLE VIHTILÄISILLE
kehitysvammaisten osallisuuden vahvistuminen kotipaik-
kaidentiteetin tukemisen ja historiallisen ryijyn valmistamisen
avulla

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinna, Sosionomi YAMK, Taide ja kulttuuri hyvinvoinnin edistäjänä

kevät 2018

Annamari Pajunen

Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä
Visamäki, Hämeenlinna

Tekijä	Annamari Pajunen	Vuosi 2018
Työn nimi	Ryijy meille vihtiläisille kehitysvammaisten osallisuuden vahvistuminen kotipaikkaidentiteetin tukemisen ja historiallisen ryijyn valmistamisen avulla	
Työn ohjaaja	Paula Rantamaa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa osallisuutta kehitysvammaisten aikuisten työtoiminnassa kulttuuri- ja taidekäsityön avulla. Opinnäytetyön keskeisinä toimijoina olivat Kisällin käsityöpajan käsityöläiset. Opinnäytetyön toiminnallisena tavoitteena oli valmistaa historiallisen ryijyn toisinto sekä vahvistaa Kisällin käsityöläisten kotipaikkaidentiteettiä.

Kehitysvammaisten työtoiminnan toimintakulttuuri on muuttumassa uusien työ- ja päivätoimintaa koskevien suositusten myötä. Opinnäytetyö vastaa vaatimukseen kulttuuri- ja taidetoiminnan sisällyttämisestä osallistavaan työtoimintaan.

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin vuosina 2017 ja 2018. Ryijyn toisinnon suunnittelu ja kutominen tehtiin Kisällin käsityöpajassa yhteistyössä Vihdin museon kanssa. Kotipaikkaidentiteettiä vahvistettiin kotiseutuun suuntautuvilla retkillä ja vierailuilla sekä osallistamalla paikallisiin tapahtumiin. Narratiivisten keskustelumenetelmien avulla luotiin uusia näkökulmia vihtiläisyyteen.

Valmis ryijytoisinto annetaan Vihdin Museon museopedagogiseen käyttöön. Lisäksi ryijytoisinto tulee myyntiin Taito Pirkanmaa ry:n ryijytarvikepakettimallistoon.

Opinnäytetyö osoittaa, että kulttuurin ja taiteen avulla voidaan lisätä ja tukea kehitysvammaisten osallisuutta ja vuorovaikutusta yhteiskuntaan ja vahvistaa kotipaikkaidentiteettiä.

Avainsanat Osallisuus, narratiivinen työmenetelmä, työtoiminta, kotipaikka identiteetti, kehitysvammaisuus, ryijy

Sivut 60 sivua, joista liitteitä 10 sivua

Promoting Wellbeing Through Culture and Art
Visamäki, Hämeenlinna

Author	Annamari Pajunen	Year 2018
Subject	A rug for people of Vihti – Strengthening participation and supporting local identity of disabled people by making a historical rug	
Supervisors	Paula Rantamaa	

ABSTRACT

The goal of this thesis was to strengthen the participation of disabled adults in work activity by means of culture and handicraft work. The craftsmen of the workshop Kisälli worked as the target group of the thesis. The purpose in the thesis was to make a replica of a historical rug and to strengthen the local identity of the Kisälli craftsmen.

The procedures of work activities of disabled people are changing due to new recommendations regarding work and day activities. The thesis responds to the demands of including arts and culture activities to participatory work activities.

The study was carried out between 2017 and 2018. The planning and weaving of the rug replica took place in the Kisälli workshop in collaboration with Vihti Museum. The means of strengthening local identity included trips and visits to local destinations and participating in local events. New perspectives to living in Vihti were achieved through narratological methods.

The finished rug replica will be handed over to Vihti Museum for museum-pedagogical use. The replica will also be available for purchase in Taito Pirkanmaa's collection of rug accessory packages.

The thesis shows that arts and culture can be used to increase and support disabled people's societal participation and interaction, and to strengthen local identity.

Keywords Participation, narrative method, work activity, local identity, disability, rug

Pages 60 pages including appendices 10 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET.....	3
2.1	Vygotskyn oppimisteoria yhdessä oppimisen ja osallisuuden perustana	3
2.2	Narratiivinen keskustelumenetelmä.....	4
2.3	Kotipaikkaidentiteetti.....	5
2.4	Käsityön merkitys osallisuuden ja identiteetin vahvistamisen näkökulmasta ...	7
3	KEHITYSVAMMAISTEN TUEN TARPEITA TYÖTOIMINNASSA	8
3.1	Kehitysvammaisten oppimisen ja tuentarpeen erityispiirteet	8
3.2	Työtoiminta ja osallisuus.....	10
4	TYÖELÄMÄLÄHTÖISYYS	11
4.1	Kisällin käsityöpajan tausta	11
4.2	Käsityöläisyys.....	12
4.3	Osallisuus ja oppiminen narratiivisilla menetelmillä Kisällissä	13
4.4	Kisällin taideprojektit	14
5	HIIREN TALON RYIJY -PROJEKTI	15
5.1	Moninainen oppiminen ryijyprojektissa	15
5.2	Kotipaikkaidentiteetin vahvistaminen	16
5.3	Ryijytoisintojen historiaa.....	17
5.4	Ryijytoisinnon toteutus Kisälli käsityöpajassa.....	18
5.5	Miksi ryijy?.....	20
5.6	Projektin suunnitelma	20
5.7	Historiallisen ryijytoisinnon valmistaminen	22
5.8	Opinnäytetyön tavoitteet ja aineiston kerääminen.....	23
6	RYIJYPROJEKTIN TOTEUTUS.....	24
6.1	Aikataulutus ja työnjako.....	24
6.2	Kotipaikkaidentiteetin vahvistaminen	25
6.3	Ryijyn kopiointi ja ohjeen tekeminen.....	27
6.4	Materiaalit ja niiden valinta	29
6.5	Kutominen ja viimeistely	31
6.6	Tutustuminen Vihdin kulttuuriin, historiaan ja ihmisiin	35
6.7	Dokumentointi	37
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38
7.1	Arviointi	38
7.2	Johtopäätökset.....	42
7.3	Miten ja missä hyödynnetään	44
7.4	Jatkosuunnitelma	44
7.5	Pohdinta	45
	LÄHTEET.....	47

Liitteet

- Liite 1 Hiirentalon ryijyn suunnitelman toteutus 2017-
- Liite 2 Hiirentalon ryijyn suunnitelman toteutus 2018-
- Liite 3 HIIRENTALON RYIJYN KUSTANNUSARVIO 2.2.2017
- Liite 4 Kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen suunnitelma Kevät 2017
- Liite 5 Hiirentalon ryijyn toteutuksen raportointi 2018

1 JOHDANTO

Kiinnostukseni kehitysvammaisten osallistamisesta yhteiskuntaan on lähtökohtana toiminnalliselle opinnäytetyölleni. Lukuisissa tutkimuksissa on osoitettu kulttuurillisten ja taiteellisten menetelmien lisäävän osallisuutta (Honkalan & Laitisen, 2017). Opinnäytetyössäni osallistaminen tapahtuu kotipaikka identiteettiin vahvistamisen ja käsityön tekemisen avulla. Identiteetin rakentuminen tarkoittaa kotipaikan näkökulmasta sen sisäistämistä, että kuuluu johonkin – kysymys on siis jälleen osallistamisesta ja osallistumisesta. Käsityö osallistaa ihmisiä toimimaan yhdessä sekä vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. Tässä projektissa osallisuutta vahvistetaan Vygotskin oppimisteorian ja narratiivisten työmenetelmien avulla. Opinnäytetyö on toteutettu omassa yrityksessäni, kehitysvammaisten ja osatyökykyisten Kisälli käsityöpajassa.

Kehitysvammaisten kotipaikkaidentiteetin vahvistaminen lähtee tarpeesta, jonka olen kohdannut työskennellessäni kehitysvammaisten parissa. Kehitysvammaiset eivät edelleenkään voi valita asuinpaikkaansa, asuintovereista tai ohjaajista puhumattakaan. Tästä syystä johtuen on mahdollista, että kukaan ei tunne kehitysvammaisen henkilön historiaa riittävästi tukeakseen häntä. Riskinä on kyvyttömyys kiinnittyä omaan elämään, kun menneisyys ei yhdisty ymmärrettävästi nykyhetkeen. Se paikka, jossa eletään ja toimitaan, jossa tärkeät ihmissuhteet ovat muodostuneet ja jossa niitä pidetään yllä, on ihmisen itseymmärryksen kannalta olennaisen tärkeä. Kotipaikkaidentiteetti nostaa esiin sen, mistä ihminen tulee ja missä hän on nyt. Se antaa näkymää myös tulevaisuuteen.

Kehitysvammaisten ihmisten kohdalla kotiseudun merkitystä on pohdittu vähän. On tyypillistä, että kehitysvammaiset eivät ole voineet valita asumismuotoa tai asuinpaikkaa. Aspan (2016) tekemään vertaisarviointiin osallistuneista 309 vammaisesta 32 prosenttia ei ollut saanut itse päättää missä asuu, ja 29 prosenttia ei ollut saanut päättää kenen kanssa asui. Kehitysvammaisten asumiseen liittyvät ratkaisut olivat tehneet viranomaiset, pääasiassa sosiaalityöntekijät.

Kehitysvamma-alalla tapahtui suuri muutos vuonna 2010. Tällöin aloitettiin kehitysvammaisten laitosten purku. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen ohjelmasta kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseksi vuosina 2010–2015. Vuonna 2012 valtioneuvosto antoi uuden periaatepäätöksen, jossa asetettiin tavoitteeksi kehitysvammaisten henkilöiden laitosasumisen lakkauttaminen vuoteen 2020 mennessä. (Ympäristöministeriö, 2016) Lähtökohtana on vammaisten itsemääräämisoikeus, johon kuuluu mahdollisuus valita itselle sopiva asumismuoto ja kenen kanssa haluaa asua. Tätä tukee myös Suomen kesäkuussa 2016 ratifioima vammaisten ihmisten oikeuksia koskeva YK:n yleissopimus. Sopimus korostaa vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta

kaikessa päätöksenteossa. Sopimuksen mukaan vammaisella ihmisellä on oikeus valita asuinpaikkansa eikä häntä voi velvoittaa käyttämään tiettyä asumisjärjestelyä. (YK 2016.)

Laitosten purku ei kuitenkaan ole sujunut tavoitteiden mukaisesti. Uudet asumispalveluratkaisut ovat olleet laitostavia ja asumisyksiköt ovat edelleen suuria. Vuonna 2007 käyttöön otettu ja vuonna 2016 uudistettu hankintalaki toi mukanaan kilpailutusta, jonka vaikutukset kehitysvammaisten asumispalveluihin tulivat kaikille yllätyksenä. Kehitysvammaisten kansalaisoikeudet eivät toteutuneet YK:n yleissopimuksen edellyttämällä tavalla. (Virkamäki 2016.) Vuonna 2017 tästä epäkohdasta nousi kansalaisaloite ”Ei myytävänä!”, jonka tarkoitus on kieltää kilpailutus kehitysvammaisten asumispalveluissa. Lainsäädännöllisten ongelmien lisäksi kehitysvammaiset kohtaavat syrjintää myös paikallisten asukkaiden taholta. Tämä on näkynyt Nimby-ilmiönä (Not in my back yard, ei minun takapihallani), joka on tullut esiin kehitysvammaisten asumisyksiköiden rakentamisen yhteydessä. Historiasta ja nykyisyydestä johtuen on tärkeää nähdä kotipaikkaidentiteetin merkitys myös kehitysvammaisen näkökulmasta. Miten voi tuntee oman ympäristönsä kotiseudukseen? Miten vaikuttaa muutto entiseltä kotiseudulta aivan vieraaseen ympäristöön? Miten oman identiteetin muodostuminen on mahdollista uudessa ympäristössä? Miten kotipaikkaidentiteettiä on mahdollista vahvistaa?

Käsityöperinteet ja siihen liittyvä historia kuuluvat meille jokaiselle (Yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta 2003/47). Erityisesti naisten tekemät tekstiilityöt ovat säilyneet huonosti historian saatossa. Tekstiilityöt ovat olleet käyttö- ja kulutustavaroita, vaatteita, kankaita, tekstiilejä. Useasti tekstiilityöt on kulutettu loppuun ja käytetyistä tekstiileistä tehty on lapsille vaatteita, leikattu matonkuteita ja lopuksi kerätty lumpuiksi. Ryijy on perinteinen suomalainen tekstiili, jonka arvostus on jälleen nousemassa. Vanhan kansanomaisen, historiallisen ryijyn toisinnon tekeminen on kiehtovaa. Säilyneet historialliset ryijyt ovat vuosien haalistamia, kuluneita ja ehkä konservoituja, vain kalpeita muistoja vanhasta loistostaan. Tästä syystä koen ainutlaatuisena tilaisuutena tehdä Vihdin museon vanhasta ryijystä toisinto, saada yksi vihtiläinen ryijy uudestaan eloon ja museopedagogiseen käyttöön kertomaan vihtiläisestä käsityöperinteestä.

Opinnäytetyön tarkoitus on lisätä Kisällä käsityöpajan kehitysvammaisten osallisuutta. Osallisuutta lisätään kotipaikka identiteetin vahvistamisella sekä käsityö projektin kautta. Kotipaikka identiteettiä vahvistetaan narratiivisilla keskusteluilla, tutustumalla vihtiläiseen ympäristöön, kulttuuriin ja ihmisiin. Kisällä käsityöpajassa valmistetaan historiallinen Hiiren talon ryijyn toisinto yhteistyössä Vihdin museon kanssa. Lisäksi opinnäytetyön tarkoitus on tehdä näkyväksi Kisällin toimintaa sekä tuoda sen toimintatapaa näkyväksi.

2 TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Seuraavassa luvussa avaan lähtökohtia opinnäytetyölle sekä sen rajauksille. Selvennän Vygotskyn oppimisteorian oppimis- ja osallisuuden käsitteitä. Lisäksi kerron miten narratiivisten keskustelujen avulla vahvistetaan identiteettiä kokemuksesta. Seuraavaksi selvennän kotipaikkaidentiteettiä käsitteitä sekä kehitysvammaisten identiteettiä käsitteitä. Lopuksi kuvaan käsityön merkitystä osallisuuden ja identiteetin vahvistamisen näkökulmasta. Seuraavassa kuvassa (1.) esitän mitä osallisuuden vahvistaminen tarkoittaa opinnäytetyössäni. Osallisuuden vahvistaminen tapahtuu sosiaalisen oppimisen ja narratiivisten työmenetelmien avulla voimistamalla kotipaikkaidentiteettiä ja toteuttamalla käsityöprojekti.

Kuva 1. Keskeisten käsitteiden suhteet

2.1 Vygotskyn oppimisteoria yhdessä oppimisen ja osallisuuden perustana

Pedagogina näen oppimisen tärkeänä osana kehitysvammaisten kuntoutusta. Tarkoitin tässä laaja-alaista oppimista, joka tapahtuu monella eri

tasolla: yksilöllisellä, yhteisöllisellä ja kulttuurisella. Tarkastelen oppimista Lev Vygotskyn lähikehityksen vyöhyketeorian näkökulmasta. Vygotskyn sosiokulttuurisen teorian keskeinen ajatus on, että tiedonmuodostus ja oppiminen ovat sosiaalisia ilmiöitä – siten niitä pitää tarkastella aina sosiaalisesta, kulttuurisesta ja historiallisesta näkökulmasta. (Tynjälä 1999, 12–14.) Näin ollen oppiminen on sosiaalisen yhteistyön tulos. Vygotsky (1982, 104–113) loi välittyneen toiminnan käsitteen. Vaikka Vygotsky keskittyi varhaislapsuuden kehitykseen, hänen johtopäätöksensä oppimisesta ja kehityksestä toteutuvat ihmisen kaikissa kehitysvaiheissa. Vygotsky (1978, 86) määritelmän mukaan lähikehityksen vyöhyke sijaitsee itsenäisen ongelmanratkaisun ja sosiaalisen ympäristön (esim. taitavammat vertaiset) opastaman ongelmaratkaisun välissä. Tarkemmin sanoen lähikehityksen vyöhykkeellä tarkoitetaan ihmisen oppimispotentiaalia, joka toteutuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvät vahvasti kertomukset ja tarinat. Kertomus on väline, jolla ihmisen on ollut mahdollista muodostaa yhteiseen käyttöön tulevaa tietoa ja taitoa sekä inhimillistä ja yhteisöllistä kulttuuria. Kulttuuriset välineet säätelevät ja muokkaavat ihmistä ja antavat hänelle vaikuttamisen mahdollisuuksia. (Engeström 2002, 41.) Vygotsky korosti sitä, ettei oppiminen ole erillinen tapahtuma vaan sosiaalisen oppimisen tulos. Myös Michael White (2007, 270) on liittänyt Vygotskyn sosiaalisen oppimisen teorian narratiivisen keskustelun viitekehykseen.

2.2 Narratiivinen keskustelumenetelmä

Australialaiset Michael White ja Brian Epston ovat narratiivisen lähestymistavan pioneereja. He kehittivät 1980-luvulla narratiivisen psykoterapian. Narratiivinen työskentely on ihmisiä arvostava menetelmä, jossa ihmistä itseään pidetään oman asiansa asiantuntijana (White 2007, 13). Narratiivinen työskentely perustuu dialogissa syntyvään tarinallisuuteen. Narratiivisen identiteettiteorian lähtökohtana on, että ihminen voi oppia tuntemaan itsensä muiden ihmisten kanssa. Ihmisen oleminen on sosiaalista ja suhteessa henkiseen ja kulttuuriseen konstruktion. (Hyvärinen 2006; Malassu 2007, 112.) Narratiivinen identiteetin vahvistaminen perustuu identiteetin ja elämisen tarkastelemiseen myönteisistä tarinoiden kautta. Narratiivisen identiteettiteorian mukaan ihminen rakentuu kertomuksellisesti. Ihmisen itseymmärrys syntyy siitä, miten ihminen ymmärtää itsensä ja oman elämäntarinansa.

Suomessa psykoterapeutti Pirjo-Leena Malassu on kehittänyt narratiivista työmenetelmää 1990-luvun alusta lähtien. Pirjo-Leena Malassun mukaan narratiivinen keskustelu on kertomuksen uudelleen jäsentämisen lisäksi aina myös oppimisprosessi, jossa uudelleen kertominen vaikuttaa myös ajattelun rakenteeseen. Teoriassa tämä tarkoittaa sitä, että kehitysvammaisen elämä nähdään kokonaisuutena, johon kuuluvat taidot, tarpeet, kriisit ja elämän ainutkertaisuus. Narratiiviseen keskusteluun kuuluu kaiken sen arvostaminen, mikä liittyy asiakkaan elämään ja tarinaan.

Keskustelu perustuu luottamukseen, ja tarina muodostuu asiakkaan eli kertojan ja ohjaajan vuorovaikutuksessa. Tarina vaatii yhteisymmärrystä. Asiakas kuljettaa keskustelua ja ohjaaja tekee täydentäviä kysymyksiä syventääkseen ja rikastuttaakseen tarinaa. Asiakas itse määrittelee, mitä kertoo tai jättää kertomatta. (Malassu 2007, 111–126.) Olen aiemmassa opinäytetyössäni tutkinut narratiivisen keskustelumenetelmän soveltuvuutta kehitysvammaisissa. Päätuloksena tutkimuksesta ilmeni, että narratiivinen keskustelumenetelmä soveltui vuorovaikutusmenetelmäksi kehitysvammaisen kanssa. Tutkimus osoitti, että pitkäjänteiset keskustelut vahvistavat kehitysvammaisten vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisia suhteita, ja ne antavat välineen oman elämän ja itsensä tarkasteluun (Pajunen 2013).

2.3 Kotipaikkaidentiteetti

Identiteetin käsite on moniulotteinen. Identiteettiä voidaan tutkia monesta eri suunnasta: psykologisesta, sosiaalipsykologisesta, filosofisesta näkökulmasta. Identiteettikäsitteitä ja -teorioita on näissäkin monia. Tutkimuksessani tarkastelen kotipaikkaidentiteettiä lähinnä psykologisen identiteettiteorian näkökulmasta. Psykologiassa identiteetillä tarkoitetaan kaikkea sitä, millaiseksi ihminen käsittää itsensä.

Ojasen (2011, 22) mukaan identiteetti on yksilön kokemus omasta asemastaan tai paikastaan sosiaalisessa verkostossa, kertomus omasta elämästä. Toisin sanoen identiteetillä tarkoitetaan yksilöllistä käsitystä omasta itsestä, joka syntyy vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Minuuden ja identiteetin kokemus liittyy vahvasti kieleen ja muistiin. Voidaan ajatella, että ihmisen elämäkertomuksen aukkoisuus ja rikkonaisuus näkyy identiteetin tasolla eheyden puutteena.

Narratiivinen identiteetin vahvistaminen perustuu identiteetin ja elämisen tarkastelemiseen myönteisten tarinoiden kautta. Tarkastelemalla ja täydentämällä tarinoita ja kertomalla niitä uudelleen luodaan vaihtoehtoisia näkökulmia elämäänsä ja muutetaan toimintaa. (White 2007, 13) Kehitysvammaisen henkilön identiteetti voi yhteiskunnallisessa mielessä olla marginaalissa tai laitettu marginaaliin. Tästä osoituksena ovat työtoimintapaikat, jotka sijaitsevat eristyksissä taajamien laitamilla. Kehitysvammaisella voi olla rajoittunut käsitys omasta identiteetistään. Kokemus omasta itsestä liittyy usein vammaisuuteen ja siihen vaikuttaviin ominaisuuksiin. Negatiivinen identiteettikäsitteily estää kehitysvammaista ihmistä toteuttamasta elämänsä tavalla, joka vastaa hänen toiveitaan. Narratiivisella keskustelulla pyritään vaikuttamaan näihin esteisiin tuomalla kokemukseen elämästä ja itsestä uusia kerronnallisia aineksia. (Malassu 2007a, 112-123.)

Psykoterapeutti Pirjo-Leena Malassun (2007, 115–117) mukaan kehitysvammaisille voi olla vaikeata luoda mielikuvia elämästä jatkumona, eivätkä he liioin toiminnassaan pysty niitä vahvistamaan. Läheisten tehtävänä on tällöin auttaa elämänaikaisten tarinoiden muotoutumista. Narratiivisen keskustelun avulla on mahdollista tukea kehitysvammaisen tietoisuutta

omasta historiallisuudestaan. Kokemus itsestä ja omasta menneisyydestä vaikuttaa siihen, millaisena ihminen näkee itsensä nykyhetkessä ja tulevaisuudessa. Samoin myös käsitys nykyhetkestä vaikuttaa siihen millaisena ihminen näkee itsensä menneisyydessä ja tulevaisuudessa. Kaiken lisäksi käsitys itsestä tulevaisuudessa vaikuttaa siihen, millaisena ihminen näkee itsensä nykyhetkessä ja menneisyydessä. Jokaisella ihmisellä on tarina itseltään. Yksityisen tarinan lisäksi jokaisella on myös merkityksellinen tarina, jonka hän jakaa läheistensä kanssa. Tämän lisäksi ihminen on tunnistettavissa julkisesta tarinasta, joka on myös tuntemattomampien tiedossa. Ihmiset tarvitsevat toisia ihmisiä voidakseen muuttaa, laajentaa ja syventää omaa tarinaansa. Näin tarina identiteetistä ja elämästä voidaan ymmärtää sosiaalisesta rakentuvana ihmisen kehityksellisenä prosessina. Tämän näkemyksen kehityspsykologinen vastinpari on Vygotskyn sosiaalisen oppimisen teoria: ihminen oppii ja kehittyy vain suhteissa muihin ihmisiin.

Tarkastelen identiteetikäsitystä erityisesti kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen näkökulmasta. Kotipaikan ja kotiseudun käsitteitä käytetään kuvamaan paikkoja, jota käytetään kotipaikkaidentiteetin yhteydessä. Käytän tässä työssä kotipaikka -sanaa, koska kotiseudun käsitteellä on lievästi kielteinen merkityssisältö. Kotiseutu viittaa nähdäkseni tietyn alueen sosiaalisesti koettuun ylivertauuteen, jossa katse on suunnattu menneeseen, usein jo kadonneeseen ”paratiisiin” (vrt. menetetty Karjala). Kotipaikkasana puolestaan liittyy subjektiivisesti koettuun hyvään paikkaan, jossa ihminen kokee olonsa turvalliseksi ja jolla on oma historiansa, ja juuri siksi luottamus tulevaan.

Emilia Packalénin (2015, 136) mukaan kotipaikkaidentiteetin käsite muodostuu kokemuksellisesta kotipaikka-ajatuksesta, kotipaikan saamista yhteisöllisyyden sekä alueellisen identiteetin ominaisuuksista. Kotipaikkaidentiteettiä voidaan pohtia yksilön subjektiivisena näkemyksenä omasta kotipaikasta tai suhteesta siihen. Yhteisöllisyyden ja yhtenäisyyden tunteet vahvistavat näin ollen kotipaikkatunnetta. Esiin nousee ajatus meistä ja muista. Voidaan siis sanoa, että kotipaikkaidentiteetti vahvistuu paikassa, jossa on kokemuksia ja tekemistä ja josta muodostuu henkilölle merkitys – toisin sanoen kertomus. Kertomuksen kautta on mahdollista tehdä paikasta merkityksellinen. Merkitys muodostuu tässä paikassa yhdessä muiden ihmisten kanssa.

Nykyisin ihmiset liikkuvat ja muuttavat paljon. Elämäntilanteiden muutokset pakottavat ihmiset muuttamaan jopa useita kertoja elämänsä aikana. Syitä voi olla monia: työ, opiskelu, ihmissuhteet yms. Muuttaminen muo-
vaa myös käsitystä kotipaikkaidentiteetistä. Missä tunnen kotipaikkani olevan? Onko se siellä missä olen syntynyt vai siellä missä olen viettänyt tärkeimmät elämänvaiheeni? Onko se läheisten luona? Kotipaikka on yksilöllinen kokemus, joka muotoutuu suhteessa muihin ihmisiin.

2.4 Käsitöiden merkitys osallisuuden ja identiteetin vahvistamisen näkökulmasta

Honkalan ja Laitisen (2017) mukaan taiteen ja kulttuurin myönteiset vaikutukset ovat laaja-alaiset: ne vaikuttavat sosiaaliseen hyvinvointiin, terveyteen, oppimiseen, talouteen, ympäristöön ja kulttuuriseen kestävyteen. Vaikutukset ulottuvat yksilöstä yhteisöön, aina yhteiskunnan tasolle saakka. Vaikutukset voivat olla välittömiä tai tulla viiveellä.

Kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksista on tehty lukuisia tutkimuksia. Honkalan ja Laitisen (2017) mukaan kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutukset voidaan jakaa kuuteen eri osa-alueeseen.

Taulukko 1. Kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutukset (Honkala ja Laitinen 2017)

Sosiaalinen hyvinvointi	Terveys	Oppiminen	Talous	Ympäristö	Kulttuurinen kestävyys
- Sosiaalinen osallistuminen ja osallisuus - Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot - Sosiaalinen pääoma - Syrjäytymisen ehkäisy - Kulttuurinen ja sosiaalinen moninaisuus - Kriittinen ajattelu - Aktiivinen kansalaisuus - Elin- ja asuin-ympäristöjen kehitys	- Terveyttä edistävät ja hoitavat vaikutukset - Kansanterveys - Koettu terveys ja elämänlaatu - Mielenterveys ja mielen hyvinvointi - Hoitoympäristöt ja hoidon laatu - Lääketieteen koulutus - Työhyvinvointi	- Älylliset kyvyt ja akateeminen suoriutuminen - Itsetuntemus, tunnetaidot ja sosiaaliset taidot - Opetuksen ja koulutuksen tukeminen - Elinikäinen oppiminen - Organisaatioiden kehittyminen	- Kulttuuri toimialana ja työllistäjänä - Kerrannais- ja läikkymisvaikutukset - Kulttuuriturismi - Alueiden ja kaupunkien kehitys - Luovan talouden kehitys - Säästöt julkisissa kustannuksissa	- Tiedon ja ymmärryksen lisääminen - Esikuvan tarjoaminen - Vaihtoehto kestävään kulutukseen	- Kulttuurin roolit kestävässä kehityksessä - Kulttuuriperintö ja kulttuuri-identiteetti - Kulttuurien moninaisuus ja ymmärrys

Kulttuuriin ja taiteeseen osallistuminen nähdään osana kulttuurisia perusoikeuksia. Kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen on mahdollista taiteen ja taidetoiminnan kautta. Taiteella ja taidetoiminnalla on lukuisia positiivisia sosiaalisia vaikutuksia. Niiden positiivinen vaikutus syntyy kokemusten, elämysten ja merkityksenannon kautta. (Honkala ja Laitinen 2017.) Näitä vaikutuksia ovat sosiaalinen osallistuminen, osallisuuden lisääminen, syrjäytymisen vähentäminen sekä yksinäisyyden lieventyminen. Taide ja taiteellinen toiminta mahdollistavat oppimisen ja sosiaalisen taitojen kehittämisen, tuen saamisen ja verkostojen rakentamisen. Taiteellinen toiminta voi saada aikaan vuorovaikutusta sellaisten ihmisten ja ihmisryhmien välillä, jotka muuten eivät olisi toistensa kanssa tekemisissä. Osallistavat taideprojektit lisäävät muun muassa asuinalueen moninaisuutta ja viihtyvyyttä (Honkala ja Laitinen 2017).

Suomalaiset ovat innokkaita tekemään käsitöitä ja niiden tekeminen on edelleen yksi suosituimmista harrastuksista. Käsitöiden tekeminen on suomalaisille tuttua ja läheistä taiteellista toimintaa, siksi se on luonteva osallistamisen tapa. Käsillä tekeminen luo yhteyden maailmankaikkeuteen,

ihmisyyteen ja kehollisuuteen. Käsityön tekeminen voidaan nähdä rentoutumiskeinona, terapiana ja voimaannuttavana kokemuksena. Käsitöiden avulla voi saada suhteen omiin tunteisiinsa. Luovan käsityön on nähty auttavan kivun, ahdistuksen ja masennuksen hallitsemisessa. Voidaan sanoa, että käsitöiden tekeminen, valmiit tuotteet ja niihin liittyvät kokemukset vuorovaikutuksineen lisäävät hyvinvointia. Samoin käsitöiden tekeminen synnyttää tunteen, että saadaan aikaiseksi jotain konkreettista, jolla on merkitystä itselle ja muille. (Pöllänen 2017, 73–78.)

3 KEHITYSVAMMAISTEN TUEN TARPEITA TYÖTOIMINNASSA

Jotta työtoimintaa voi kehittää tulee tietää mitkä ovat asiakkaan tarpeet sekä mitkä ovat tulevaisuuden visiot palvelusta. Tarkastelen tässä luvussa kehitysvammaisten oppimisen ja tuentarpeen erityispiirteitä. Lopuksi kerroin sosiaalisesta osallistamisesta ja mitä vaatimuksia työtoiminnassa tulevaisuudessa on.

3.1 Kehitysvammaisten oppimisen ja tuentarpeen erityispiirteet

Kehitysvammaisuus on moniulotteinen käsite. Kehitysvammaisuus voidaan määritellä monella eri tavalla: lääketieteen, toimintakyvyn tai sosiaalisesta näkökulmasta. (ICD-10, AAIDD, ICF luokitukset.) Lääketieteessä pääpaino on diagnostiikalla. Toimintakyvyn näkökulmasta kysymyksessä on yksilön ja ympäristön välisestä suhteesta. Toimintakykyä määritellään erityisesti, kun pohditaan arjessa selviämistä ja elämänlaatua. Kehitysvammaisuuden sosiaalinen malli korostaa, että jostakin ihmisen ominaisuudesta ja erityispiirteestä tulee vammaisuutta yhteiskunnan asettamien esteiden ja asenteiden kautta. Tähän vaikuttaa vallitseva kulttuuri ja se, miten kehitysvammainen itse kokee oman tilanteensa. En määrittele opinäytetyössäni kehitysvammaisuutta sinänsä vaan pyrin kertomaan mitä erityispiirteitä kehitysvammaisuuteen liittyy oppimisen ja tuen tarpeen näkökulmasta. Kehitysvammaisten ihmisten väliset erot ovat suuria niin kehitysvammaisuuden syiden, oireiden kuin tuen tarpeenkin suhteen. Kehitysvammainen ihminen on ainutlaatuinen ihminen omine erityispiirteineen ja tuen tarpeineen. Ennen kaikkea kehitysvammaisuuteen liittyy vaikeus selviytyä arjen haasteista itsenäisesti.

Kehitysvammaisilla voi olla erilaisia vaikeuksia, jotka vaikuttavat oppimiseen: fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia. Oppimiseen vaikuttavat muistin heikkoudet, motoriikan, keskittymiskyvyn ja tarkkaavaisuuden ongelmat. Kielelliset haasteet, tunteiden ilmaisu ja sosiaaliset haasteet voivat vaikeuttaa oppimista. Kehitysvammaisen hyväksyvä ja häntä tukeva kasvatus, opetus ja riittävä tuki vahvistavat omien taitojen käyttöönottoa ja näin myös oppimista. (Seppälä, 2018, 89–104.)

Kehitysvammaisen tuki arjessa voi olla henkistä tai fyysistä tai hyvin käytännönläheistä. Toiset kehitysvammaiset ihmiset tarvitsevat apua kaikissa toimissaan, osa kehitysvammaisista voi olla hyvinkin taitavia tutuissa tehtävissään mutta tarvitsee tukea ja apua ongelmatilanteissa. Tuen tarkoitus on osallisuuden esteiden poistamista. Pirjo-Leena Malassu (2007) on määritellyt kehitysvammaisten toimintakyvyn ja elämönhallinnan osa-alueet joissa kehitysvammaiset erityisesti tarvitsevat tukea.

Taulukko 2. Toimintakyvyn osa-alueet joissa kehitysvammaisilla tuen tarvetta (Malassu, 2007)

Toimintakyvyn osa-alueet jossa kehitysvammaisilla tuen tarvetta	
1.	Ajattelun ja muut kognitiiviset toiminnot • ajattelun konkreettisuus ja käsitteellisen ajattelun yhteensovittaminen • havaintojen ymmärtäminen ja liittäminen aiemmin koettuun • ympäröivää todellisuutta koskevien havaintojen ja merkityksien löytäminen • asioiden ja tapahtumien välisten yhteyksien jäsentäminen • tilanne yhteyden huomioon ottaminen ja siitä irrottautuminen
2.	Ajattelun ja toiminnan säätely • oman toiminnan suunnittelu ja ennakointi sekä seurausten ennakointi • vaihtoehtoisten toimintastrategioiden puntarointi • henkilökohtaisten tavoitteiden ja liikenneyhteyksien huomioon ottaminen toiminnassa • käytettävissä olevien omien toiminnallisten taitojen arviointi
3.	Kognitiiviset toiminnot ja tunteiden kokeminen • tunteiden tunnistaminen • tunteiden kuten ahdistuksen, pelkojen jne. käsitteleminen ajattelun avulla • tunteiden ilmaiseminen: käsitteellistäminen, kielellinen ilmaisu, ei kielellinen ilmaisu • tunne ristiriidan/vaikeiden tunteiden käsittely • sisäisten ja ulkoisten välisen eron tunnistaminen, omien tunteiden ulkoistaminen -ulkoisten sisäistäminen
4.	Kognitiiviset toiminnot, tunteet ja kehon kokeminen • kehon kokemusten tunnistaminen, kuten seksuaalisuus, kipu, aistikokemukset, nälkä, väsymys, rentoutuminen, jännitys.. • vastavuoroisuuden kokemukset kehon tasolla, kosketuksen kokemine • kehon muutosten tunnistaminen, kuten ikääntymiseen liittyvät muutokset, kehityksen muutokset • kokemus omasta fyysisyydestä kuten voima, "kauneus", suhde muihin
5.	Kognitiiviset toiminnot, tunteet, ja eksistentiaaliset kokemukset • olemassaolon tarkoituksen ja merkityksen ymmärtäminen • "kuka olen"/"mikä olen"? • mikä on elämän tarkoitus yleensä - mikä oman elämän? • mitä on elämä - mitä on kuolema? • mikä on ikuista - mikä on rajallista?

Kehitysvammaisten oppimisesta puhuttaessa ollaan kokonaisvaltaisen tuen äärellä. Tämä tarkoittaa kehitysvammaisuuden syvällistä ymmärtämistä, ohjauksessa ja opetuksessa tulee huomioida pitkäjänteinen työ.

3.2 Työtoiminta ja osallisuus

Sosiaalinen osallisuus on keskeinen näkökulma vammaisten yhteiskunnallista asemaa määriteltäessä. Vammaispolitiikassa sosiaalisella osallisuudella pyritään syrjäytymisen ehkäisemiseen ja tasa-arvon lisäämiseen. Olennaisena pidetään, että muutos tapahtuu vammaisten ihmisten arkipäivässä, siellä missä he toimivat ja tekevät asioita. (Koivikko ja Autti-Rämö 2006). Ongelmallisena nykymuotoisessa työtoiminnassa pidetään sitä, että kehitysvammaiset muodostavat oman eristyneen yhteisön, joka ei tue kehitysvammaisten liittymistä muihin merkityksellisiin lähiyhteisöihin tai laajemmin yhteiskuntaan. Näin työtoiminta muodostaa rakenteellisen esteen kehitysvammaisten sosiaaliselle osallisuudelle. Vuonna 2018 tehdyssä kirjallisuuskatsauksessa, jonka tavoitteena oli koota tietoa kuntoutuksen vaikuttavuudesta kehitysvammaisten toimintakykyyn ja työllistymiseen sekä saada tietoa työllistymistä estävistä ja edistävästä tekijöistä. Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella työkeskuksissa työskentely ei lisännyt kehitysvammaisten työllistymistä avoimille työmarkkinoille (Nevala, Pehkonen, Teittinen, Vesala, Pörfors ja Anttila 2018).

Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta on ollut jo pitkään murroksessa. On nähty, että nykyinen työpajatoiminta ei ole ajantasainen ja että suuria sisällöllisiä muutoksia tarvitaan. Vammaislait ovat vanhentuneita ja niiden muutokset on nähty välttämättömäksi. Jaana Paanetoja (2013) on ottanut väitöskirjatutkimuksessaan kantaa työtoiminnan lakiuudistuksen tarpeellisuuteen ja erityisesti siihen, missä kulkee työn ja huoltosuhteisen työn raja ja mitä sisältöjä ja oikeuksia niihin liittyy. Tuleva SOTE-uudistus ei ole vielä jäsentänyt kehitysvammaisten työtoiminnan asemaa tulevassa uudistuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön tuoreessa ehdotuksessa esitetään, että sosiaalista osallisuutta ja toimintakykyä edistävä työtoiminta yhdistettäisiin sosiaalihuoltolakiin ja sosiaaliseen kuntoutukseen. (Pöyhönen 2016.) Vaikuttaa siltä, että nykyisen tuottavan työtoiminnan sijaan luodaan osallistavampaa toimintaa, jossa kehitysvammaisen saisi itse päättää millaista toimintaa hän haluaisi päiviinsä. Tämä tarkoittaa tulevaisuudessa sitä, että tarjolla olisi huomattavasti enemmän vaihtoehtoja, jotka antaisivat erilaisia toimintamahdollisuuksia.

Tulevaisuuden työtoimintojen tarkoitus on työllistämisen sijasta osallisuuden ja vuorovaikutuksen lisäämisen ympäristön kanssa (KVANK 2017). Vammaisten ihmisten oikeuksia koskeva YK-sopimus edellyttää, että kehitysvammaisille ihmisille turvataan mahdollisuus kehittää ja käyttää luovia taitteellisia kykyjään paitsi omaksi hyödykseen myös yhteiskunnan ja kulttuurin rikastamiseksi. (Kettuki 2017, 16.) Akateemisessa vammaistutkimuksessa on havaittu, että taide vaikuttaa positiivisesti kehitysvammaisten ihmisten sosiaaliseen osallisuuteen. Taiteellinen toiminta ylittää perinteiset vammaisuuden ja ei-vammaisuuden rajat ja luo mahdollisuuden vuorovaikutukseen.

Päivä- ja työtoiminnan ongelmien ratkaisemiseksi on laadittu laatusuosituks (KVANK 2017). Laatusuosituks ovat tarpeen, sillä työ- ja päivätoimintaa ollaan uudistamassa osana osatyökykyisten aseman vahvistamiseen tähtääviä uudistuksia. Sosiaalihuollon työelämäosallisuutta tukeva työryhmä (nk. TEOS-työryhmä) ehdotti loppuraportissaan, että sosiaalihuollon palvelut jakautuisivat jatkossa kahteen osaan: kohti työelämää vieviin palveluihin ja muuta osallisuutta tukeviin palveluihin (STM 2014, 39.) Asia on edelleen ajankohtainen, sillä näillä laatukriteereillä luodaan tulevat lait ajankohtaisen SOTE-uudistuksen yhteydessä.

Kehitysvammaisten työtoiminta muuttuu lähivuosina ja uusia innovatiivisia ratkaisuja tarvitaan. Laatukriteerit luovat hyvän pohjan tulevalle kehittämistyölle, jossa kehitysvammaisen itse on mukana suunnittelemassa työtoiminnan sisältöä. Tämä vaati uusien työmenetelmien omaksumista, joustavia päätöksiä, uudenlaista sosiaalityötä ja ammattitaitoista henkilökuntaa sekä riittäviä taloudellisia resursseja, jotta tavoitteet eivät jäisi vain juhlapuheiksi. Yhdeksi tulevaisuuden ratkaisuksi on väläytelty henkilökohtaista budjetointia. Tämän perustana on ajatus siitä, että kehitysvammaisen henkilö voisi itse räätälöidä itselleen sopivaa toimintaa valitsemalla erilaisista itselleen mieleisistä työtoiminta- tai harrastusvaihtoehdoista.

4 TYÖELÄMÄLÄHTÖISYYS

Seuraavaksi kerron Kisälli käsityöpajan taustaa sekä mitä käsityöläisyys tarkoittaa Kisällissä. Seuraavaksi kuvaan Kisällin käyttämiä narratiivisia ja oppimismenetelmiä joilla vahvistetaan osallisuutta. Viimeisenä keskityn Kisällin taideprojekteihin.

4.1 Kisällin käsityöpajan tausta

Kisällin käsityöpaja on toiminut vuodesta 2005 lähtien. Kisälli-Harjulanmäki on yksityinen sosiaalipalveluja tuottava yritys, jonka yrittäjänä olen ollut vuodesta 2000 lähtien. Kisälli tarjoaa työtoimintaa kehitysvammaisille aikuisille. Kisällissä toimii pajaohjaaja, joka on käsityön ammattilainen, sekä kaksi vapaaehtoistyöntekijää. Tällä hetkellä Kisällissä työskentelee yhdeksän kehitysvammaista henkilöä, joita kutsumme Kisällin käsityöläisiksi, kisälliläisiksi. Iältään kisälliläiset ovat 21–48-vuotiaita. Osa kisälliläisistä on tehnyt käsitöitä koko aikuisiän ja ovat taidoiltaan hyvin taitavia, osa taas aloittanut käsityön oppimisen viime vuosina. Yhdellä kisälliläisellä on artesaanin koulutus ja kolme on tehnyt näkyväksi osaamistaan opinnollistamisen kautta. Kisällin käsityöpaja sijaitsee Vihdin kirkonkylän keskustassa, tilat ovat avoinna päivisin klo 9–15 välillä ja isot, kadulle avautuvat ikkunat tekevät toiminnan näkyväksi ohikulkijoille.

Taulukko 3. Kisällin käsityöpajan palvelusuunnitelma

Yllä olevassa taulukossa on nähtävissä Kisälli käsityöpajan palvelusuunnitelma. Palvelusuunnitelmassa tulee näkyväksi kisälliläiselle näkyvä palvelu, kisälliläisen näkyvä toiminta, ohjaajan toiminta, ohjaajan näkymätön toiminta sekä tukipalvelut.

Kisällissä käy käsitöitä ostavien asiakkaiden lisäksi säännöllisesti vierailijoita tutustumassa työpajan toimintaan sekä opiskelija- ja työkokeiluharjoittelijoita. Kisällissä järjestetään myös työhyvinvointipäiviä Green Care -toimintana, patikointiretkiä luontokohteisiin. Vuosittain olemme mukana Vihdin kirkonkylällä järjestettävillä Vuosisata-markkinoilla myymässä omia tuotteitamme ja esittelemässä toimintaamme.

4.2 Käsityöläisyys

Kisällin toiminta on painottunut pajassa tapahtuvaan käsityön tekemiseen. Kisällin motto on ”laadusta emme tingi”. Tämä tarkoittaa sitä, että tuotteiden suunnitteluun, materiaaleihin ja tuotteen laatuun kiinnitetään erityisesti huomiota. Kisällin ominta alaa on kankaan kudonta. Pajassa valmistetaan mattoja, kattaustekstiilejä, ryijyjä ja muita kudontatuotteita. Välillä opitaan uusia käsityötekniikoita projektimaisesti. Jokainen kisälliläinen kerää myös tekemistään töistä portfolioita, johon dokumentoidaan valmistuneet työt ja osaaminen kuvin ja tekstein.

Tuotteiden myynnistä kertynyt tuotto menee Kisällin käsityöläisten käyttöön. Kisällissä on myös kehitetty uudenlainen palkkamalli. Kaikki Kisällissä tehdyt tuotteet myydään pajan yhteydessä olevassa myymälässä. Tuotteiden hinnat ovat varsin korkeita, kuten suomalaisten käsityönä tehtyjen tuotteiden hinnat yleensäkin. Työntekijät saavat tuotemyynnistä syntyneet voitot itselleen. Osa Kisällin käsityötuotteista tehdään projekteina yhdessä, jolloin myynnistä saavat rahat talletetaan Kisällin

kulttuuriyhdistyksen tilille. Kulttuuriyhdistyksen rahoilla kustannetaan retkiä, virkistyspäiviä ja annetaan matka-avustusta.

Kisällin päivään kuuluu käsitöiden lisäksi ohjattuja keskusteluja, taukojumppaa, ulkoilua, kaupassa ja kirjastossa käyntiä, asioiden hoitoa yms. Kisällissä käydään kerran kuukaudessa näyttelyissä, tutustumassa ajankohtaiseen taiteeseen. Pajassa työskentelee ulkomaalaisia vapaaehtoisnuoria jotka tuovat uusia tuulahduksia pajan elämään ympäri Eurooppaa. Lisäksi toimintaan kuuluvat säännölliset tapaamiset taiteilijoiden kanssa heidän projektiansa suunnittelun merkeissä.

4.3 Osallisuus ja oppiminen narratiivisilla menetelmillä Kisällissä

Kisällin käsityöpajan työtoiminnan järjestämisen kantavana ajatuksena on luoda sosiaalista vuorovaikutusta kisälliläisten keskuudessa sekä ympäristön kanssa. Kisällissä yhteisöllisyys ja yhteisöön kuuluminen on tärkeää. Tavoitteena on ihmisen sosiaalisten tarpeiden tyydyttäminen: kuuluminen yhteisöön, hyväksyntä ja arvostus. Korkealuokkaisia käsitöiden valmistamisen ohella Kisälli tarjoaa tarkoituksenmukaista ja mielekästä tekemistä ja edistää vuorovaikutusta taiteilijoiden, kulttuurin ja ympäristön kanssa, mikä mahdollistaa kisälliläisten osallisuuden.

Kisällissä oppiminen on tärkeällä sijalla. Omasta pedagogistaustastani johtuen olen aina ollut kiinnostunut oppimisesta ja erityisesti kehitysvammaisten oppimisesta. Monien käytännön kokemusten kautta olen nähnyt, että elinikäinen oppiminen on kehitysvammaisten elämässä mahdollista, kun aikaa, ymmärrystä ja tukea on riittävästi. Haastava tehtävä edellyttää myös motivoitunutta ja luovaa ohjaajaa. Kisällissä elinikäistä oppimista tuetaan käsityön tekemisellä, narratiivisilla keskusteluilla ja osallistamalla ympäröivän yhteiskunnan toimintaan. Kisällissä opinnollistaminen on mahdollista yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Opinnollistaminen tarkoittaa sitä, että käsityön osaamisen voi tunnistaa Kisällissä ja että osa-alueen voi halutessaan suorittaa oppilaitoksessa näyttönä, jolloin oppilaitos myöntää osaamisen osa-alueesta todistuksen.

Kisällin kaksi tärkeintä työmenetelmää ovat Vygotskyn sosiaalisen oppimisen teoria ja narratiivinen työote. Pedagogisena ajatuksena on Vygotskyn sosiaalisen oppimisen teoria. Sosiaalinen oppiminen tarkoittaa Kisällissä sitä, että tiedot ja taidot omaksutaan aina suhteessa muihin ihmisiin. Ilman taitavampaa kumppania – ohjaajaa, avustajaa, toista käsityöläistä jne. – oppimista ei tapahdu. Kisällissä sosiaalista oppimista tuetaan narratiivisten työskentelymenetelmien avulla.

Kisällissä on käytetty narratiivista eli merkityksen rakentavaa työtettä vuodesta 2006 lähtien. Narratiivinen työskentely perustuu dialogissa syntyvään tarinallisuuteen. Narratiivisen identiteettiteorian lähtökohtana on, että ihminen voi oppia tuntemaan itsensä vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. (Malassu 2007, 112.) Narratiivisissa keskusteluissa opitaan

tuntemaan kisälliläinen kokonaisvaltaisesti. Näin häntä voidaan ymmärtää paremmin ja ennakoida kriisejä ja poikkeustiloja sekä vahvistaa hänen voimavarojaan ja taitojaan. Kisällissä jokaisen on mahdollista käydä yksilö- tai ryhmäkeskusteluja tehtävään perehtyneiden ohjaajien kanssa. Käytännössä keskusteluja on mahdollista käydä jokaisen toivomuksen mukaan viikoittain. Keskustelun aihe valikoituu kisälliläisen oman tarpeen mukaan. Ohjaajan tehtävänä on auttaa kisälliläistä kertomaan asioistaan, jäsentämään ajatuksia ja luomaan uusia tulkintoja aiheesta.

4.4 Kisällin taideprojektit

Kisällissä on toteutettu taiteilija yhteistyöprojektia seitsemän eri taiteilijan kanssa kahdeksassa eri taideprojektissa vuodesta 2007 lähtien. Taideprojekteihin ovat osallistuneet kuvanveistäjä, kuvataiteilija Tiina Veräjänkorva, taidepedagogi Pauliina Ruokokoski, kuvataiteilija Tiina Lamminen, sarjakuvataiteilija Hanna Azevedo, muotoilija Jaakko Leeve ja tekstiilitaiteilija Soile Hovila. Yhteistoiminnassa on valmistunut uniikkiteoksia ja tuotteita pienteollisessa sarjassa. Projekteissa on valmistettu tekstiilituotteita erilaisilla tekniikoilla: ryijyjä, kanavatöitä, kuvakudoksia, tilkkutöitä ja kankaanpaino tekniikalla valmistettuja seinätekstiilejä, mattoja, kaitaliinoja. Osa tuotteista on taiteilijan omaa käyttöä varten tilaamia, kuten Tiina Lamminen kanavatyöt ja Jaakko Leeven Rug-ryijy. Osa tuotteista on Kisällin taiteilijalta tilaamia suunnitelmia Kisällin käsityötuotesarjoiksi. Sarjakuvataiteilija Hanna Azevedon Erilaisen omanlainen -projekti ja tekstiilitaiteilija Soile Hovilan kanssa Minä/Me-projekti ovat olleet yhteisötaideprojekteja. Yhteistyöprojektit taiteilijan kanssa ovat kestäneet 2–4 vuotta. Osa taiteilijoista on saanut ulkopuolista rahoitusta projektin toteuttamiseen, muutamissa tapauksissa Kisälli on maksanut korvausta taiteilijalle käsityöpajassa työskentelystä. Taiteilijan kanssa yhteistyössä valmistettuja tekstiilejä on esitelty lukusissa näyttelyissä, kuten Suomen käsityömuseossa, Nordic Housessa Islannissa ja Tallinnan Design museossa.

Varsinaisen tuotteen tekemisen lisäksi kaikkiin edellä mainittuihin taideprojekteihin on liittynyt tiivis yhteistyö Kisällin ja taiteilijan kanssa. Tuotteen ideointi, suunnittelu, toteutus, viimeistely sekä näyttelyt ja julkaisut ovat tehty yhteistyössä taiteilijan kanssa. Taiteilijat ovat vierailleet Kisällissä, tehneet käsitöitä kisälliläisten kanssa ja olleet mukana yhteisillä taidenäyttelyretkillä. Kisälliläiset ovat vierailleet taiteilijoiden omissa näyttelyissä ja taiteilijaresidenssissä Tallinnassa. Lisäksi Kisälliläiset ovat osallistuneet taideprojektin taidenäyttelyiden avajaisiin yhdessä taiteilijan kanssa niin Suomessa, Islannissa kuin Virossa.

Toteutuneista taideprojekteista on tehty useita artikkeleita alan lehdissä. Kisälli on julkaissut taiteilijayhteistöistä kaksi kirjaa ja yhden nettijulkaisun: Graffitiryijy – kadulta käsityötaiteeksi (2018), Erilaisen omanlainen (2017) ja Kanavatyökirja (2014).

5 HIIREN TALON RYIJY -PROJEKTI

Opinnäytetyöni on tyypiltään toiminnallinen opinnäytetyö, joka liittyy ”Ryjy meille vihtiläisille – Hiirentalon ryjy” -projektiin. Vilkan ja Airaksisen mukaan (2003, 9) toiminnallisessa opinnäytetyössä on kaksi osaa: toiminnallinen osuus ja prosessin dokumentointi ja arviointi. Opinnäytetyö tulee perustua teorian tietoon. Projektin aikana osallisuutta vahvistetaan narratiivisin työmenetelmin sekä Vygotskyn oppimismenetelmin työstämällä kotipaikkaidentiteettiä ja toteuttamalla käsityöprojekti. Seuraavassa luvussa kuvaan Hiirentalon ryjy -projektia. Kerron ensiksi, moninaisesta oppimisesta, seuraavaksi miten kotipaikkaidentiteetin vahvistetaan projektin aikana. Tämän jälkeen kerron ryjytoisintojen kudonnan historiasta, selvitan tämän projektin yhteyttä laajempaan kokonaisuuteen sekä kerron miten se toteutetaan Kisällissä. Pohdin, miksi juuri ryjyn kutominen valikoitui projektiksi ja kuvaan projektin suunnitelman sekä päämäärän. Lopuksi kerron tavoitteista havainnoinnissa ja miten aineistoa kerätään projektin kuussa.

5.1 Moninainen oppiminen ryjyprojektissa

Oppimisessa kiinnitetään huomiota seuraaviin asioihin: yksilöllinen ohjaus, mukava ilmapiiri, ammatillinen terminologia, moninaiset työtehtävät, motivointi, palautteenanto, kannustus sekä riittävä tuki tarvittaessa. Tärkeää projektissa on yhdessä tekeminen ja kokeminen, toisilta oppiminen ja jäsentävät keskustelut. Keskustelussa kiinnitetään huomioita asioiden muisteluun ja jäsentämiseen ja mieleen palauttamiseen. Erityisen tärkeää jo suunnitteluvaiheessa on riittävän väljä aikataulu. Tämä on tarpeen, koska kisälliläisten työkyky ja motivaatio voivat vaihdella päivittäin ja näin vältetään ohjaajaan kohdistuvilta turhilta aikataulupaineilta. Pienryhmätyökentely auttaa luomaan rauhallisen ilmapiirin ja takaa riittävän tuen saamisen.

Oppimisella tarkoitan laaja-alaista oppimista, johon liittyy teoreettinen, käytännöllinen ja sosiaalinen oppinen. Oppimiseen liittyy tiiviisti motivaatio ja asenteet. Oppimisen lajit voidaan kiteyttää tietojen ja taitojen oppimiseen, joihin tarvitaan monenlaisia kykyjä. Näitä kykyjä ovat kielelliset kyvyt, kyky tehdä havaintoja ympäristöstä, tarkkaavaisuus ja muisti. Oppimisen perimmäinen tavoite on henkilön omien voimavarojen ja oman oppimiskyvyn saaminen käyttöön. (Seppälä 2018, 89–90.) Useimmille kehitysvammaisille henkilöille oppiminen on helpointa kokemuksellisesti, asioita tekemällä, ja usein oppimiseen tarvitaan paljon toistoja ja tukea. Uusien taitojen lisäksi oppimiseen liittyy sosiaalisen oppiminen, toimiminen toisten kanssa sekä muilta oppiminen.

Tässä projektissa opitaan tekemisen kautta ja saadaan taitoa ryjyn kutomisesta. Kisällissä kertomuksen avulla luodaan yhteistä tietoa ja taitoa

sekä muodostetaan inhimillistä ja yhteistä käsityökulttuuria sekä kotipaikkaidentiteettiä. Kertomuksen kautta luodaan tarinaa kisälliläisyydestä, käsityöläisyydestä, vihtiläisyydestä, vihtiläisestä ryijystä, Hiirentalon ryijystä, kudonnasta, retkistä, oppimisesta ja kotipaikkaidentiteetistä.

Muiden avulla kisälliläiset oppivat asioita, jotka muuten eivät olisi heille ehkä mahdollista. Muilta saamansa tuen ja ohjauksen myötä kisälliläinen, joka ei osaa lukea kudontaohjeita itse, voi solmia nukkia ohjeen mukaisesti. Yhteistyöllä on mahdollista saavuttaa jotain, mikä yksin ei olisi mahdollista. Tämä tarkoittaa, että sisäiset psyykkiset prosessit syntyvät ulkoisesta toiminnasta. Tässä projektissa tämä tarkoittaa, että ryijyn tekemisen myötä voidaan synnyttää psyykkisiä prosesseja ja sitä kautta myös vahvistaa identiteettiä sekä kotipaikkaidentiteettiä. Hiirentalon ryijy -projekti tapahtuu oppimisen ja tiedon muodostuksen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutuksellista oppimista tapahtuu kisälliläisten, ohjaajien, avustajien, Vihdin museon ja vihtiläisen yleisön kanssa. Roolit ovat monimuotoiset: kisälliläinen voi itse oppia ohjaajalta ja päinvastoin.

Oppiminen sisältää käsityön oppimisen lisäksi yhteiskuntaan liittymisen, sosiaaliset vuorovaikutustilanteet, ympäristössä liikkumisen, kulttuuriin ja kotipaikkaan tutustumisen, ajattelun jäsentymisen ja näkökulmien vaihtamisen näkökulmat.

5.2 Kotipaikkaidentiteetin vahvistaminen

Kotipaikan ja asuinpaikan vaihtuminen on tuttua myös kisälliläisille. Yhdeksästä kisälliläisistä kahdeksan asuu Vihdissä. Syntyperäisiä Vihtiläisiä heistä on kolme. Neljä on muuttanut Vihtiin sosiaalityön tuloksena, asumispalvelujen vuoksi. Vihtiin myöhemmin muuttaneistakin suurin osa on asunut Vihdissä 10–20 vuotta, melkein koko aikuisikänsä. Kisälliläisillä on paljon kokemuksia ja muistoja Vihdistä, millä on ollut merkitystä heidän identiteettinsä kannalta. Harrastukset, kulttuuririennot, tapahtuma, kaupassa asioinnit, kirjastot, luonto ja tutut lenkipolut kiinnittävät heidät Vihtiin, kuten myös tutut ihmiset, paikat, yhteiset tarinat ja tekemiset.

Kisälliläisten kotipaikkaidentiteetin vahvistamista toteutetaan tässä opinnäytetyössä kotipaikkatuntemusta lisäämällä, tekemällä vierailuja, käymällä tapahtumissa, tutustumalla paikkoihin ja ihmisiin. Lisäksi paikallishistoriaan ja vihtiläisiin tarinoihin tutustutaan kirjallisuuden kautta. Kotipaikkaidentiteettiin liittyviä kokemuksia vahvistetaan yhdessä tehden, keskustellen ja auttamalla kokemusten mieleen palauttamisessa, nimeämällä asioita, tapahtumia ja tekemisiä sekä vahvistamalla projektiin liittyvää kertomusta. Muistelun helpottamaksi käytetään retkiltä ja tapahtumista otettuja kuvia. Jokaisen kisälliläisen omaan portfolioon kerätään kuvia retkistä ja tapahtumista, joihin hän on osallistunut. Kollektiivinen kotipaikkatuntemus ja siitä kertominen toisille vahvistaa kotipaikkaidentiteettiä. Sitä on pidetty tärkeänä, että vihtiläisyys nähdään merkityksellisenä osana itseä.

Tähän on päästy yhdessä muiden kanssa kertomuksien avulla. Narratiivisissa yksilö- ja ryhmäkeskusteluissa vahvistetaan kotipaikkakertomusta.

Kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen oletus perustuu ajatukseen yhdessä tekemisestä, kokemisesta ja tarinallistamisesta. Projektien kuluessa tarkoituksenani on luoda kotipaikkaidentiteettiä vahvistavia kokemuksia. Havainnoin kotipaikkaidentiteetin vahvistumista osallistavalla havainnoinnilla, seuraamalla kiinnostusta, muistamista ja asian hahmottamista sekä luomalla yhteisiä kertomuksia kokemuksista. Tapahtumista ja havainnoista teen merkintöjä opintopäiväkirjaan. Narratiivisia kotiseutuaiheisia ryhmäkeskusteluja käydään syksystä 2017 alkaen viikoittain eri kokoonpanoilla. Projektin päätteeksi tehdään yhteenveto narratiivisista keskusteluista ja pyydetään osallistuneilta palautetta, josta tehdään muistio.

5.3 Ryijytoisintojen historiaa

Ryijyä voidaan pitää Pohjoismaisena tekstiilinä, vaikka ympäri maailmaa löytyy nukitettuja tekstiilejä (Toikka-Karvonen 1971, 11, 17). Ajatellaan kuitenkin, käytännöllisen nukkapeitteen leviäminen pohjoismaihin on ollut viikinkiajan seurausta (Willberg 2008, 13, 16-17). Alkuaan ryijyä on aina käytetty peitteenä. Ryijy on kudonnainen, joka muodostuu loimesta, kuteista ja nukista. Nukat ovat lyhyitä langanpätkiä jotka on solmittu tasaisin välein riveittäin loimilankoihin. (Toikka-Karvonen 1971, 11.) Käsityön kuten ryijyjenkin tekemiseen on liittynyt vahvasti kopiointi ja ulkopuolisten vaikutteiden ottaminen. Ensimmäinen maininta suomalaisesta ryijystä löytyy Hämeenlinnan kirjapidosta vuodelta 1460 (Willberg 2008, 17). Linnojen ja kartanoiden kankurintuvissa oppinsa saaneet kutojat levittivät oppinsa lähiympäristöön ja myöhemmin laajemmalle (Toikka-Karvonen 1971, 48, 56). Kansankutojat ovat sitten omissa tuvissaan yhdistäneet vanhat ja säätyläisryijyjen perinteen käyttöryijyiksi (Willberg 2008, 36-37). Ryijyt tehtiin ulkomuistista ilman tarkkoja työpiirustuksia. Tästä syystä ryijyissä oli omintakeisia ratkaisuja, ja ryijykuvio saattoi muuttua kudonnan aikana. Suomalaisen koristeryijyjen loisteliain kausi ajoittuu 1700-luvun puolivälistä 1800-luvun alkupuolelle (Toikka-Karvonen 1971, 124, 137). Eri puolella Suomea on löydettävissä erilaisia ryijyjä, joiden teemat ja motiivit vaihtelevat.

Finna-tietokannasta (2018) löytyy seitsemän historiallista ryijyä, joiden alkuperän tiedetään olevan Vihdistä. Vanhin ryijyistä on vuodelta 1778. Ryijyjen toisintaa eli alkuperäisten ryijyjen kopiointia tapahtuu edelleen. Tätä on tapahtunut aiemmin myös Vihdissä. Varmuudella tiedetään, että ainakin kahdesta vihtiläisestä ryijystä on kudottu toisinnot. Vihdin Nordean Nummelan konttorin seinältä löytyy ryijy, jonka kansanedustaja ja pankinjohtaja Saara Forsius oli tilannut osuuspankin tiloihin vuonna 1955. Vihtiläisen kudonnanopettajan Liisa Rimpisen 1900-luvun loppupuolella tekemien kudontamallien mukaan on tehty ainakin yksi ryijytoisinto, joka valmistui 1980-luvun puolessa välissä. Ryijy on nähtävillä Vihdin seurakuntakeskuksessa. (Tammelin 2017.)

Uusin historiallisen ryijyn toisinto löytyy Keuruulta. Keuruun kansanopisto teki keväällä 2017 toisinnon Akseli Gallen-Kallelan omistamasta Kukko-ryijystä, joka on 1700-luvulta. Alkuperäinen ryijy kuuluu Aleksii Gallen-Kallelan kokoelmiin. Ryijy on monille tuttu Akseli Gallen-Kallelan tunnetusta Démasquée-teoksesta. Teos esiintyy kuudessa eri kansallistaitelijan teoksessa. Ryijy lahjoitettiin Keuruun kunnalle Suomi 100 vuoden kunniaksi. Tekijöiden toivomuksena oli, että ryijy pääsisi kiertämään tulevien Gallen-Kallelan näyttelyiden yhteydessä. (Liimatainen 2017; Matintupa 2017.)

Ryijyjä ja ryijyjen tarvikepaketteja myydään edelleen. Tällä hetkellä toimii kolme käsityörytystä: Taito Pirkanmaa, Ryijypalvelu, Suomen käsityöystävät ry, joilla on laaja mallisto ryijyjä. Yksistään Taito Pirkanmaan mallistosta löytyy kansanomaisia historiallisia ryijyjä valmiina sekä tarvikepaketteina – kutoen tai ommellen. Mallistossa löytyy yli sata erilaista ryijymallia. Taito Pirkanmaan markkinointipäällikkö Tarja Kähkönen kertoo, että ryijyjen kysyntä on tasaista, vuosittain myydään lähemmäksi sata ryijyä tai ryijypakettia. Näistä ryijystä 10 prosenttia on kansanomaisia ja 90 prosenttia ompelemalla kudottuja. Tällä hetkellä erityisesti modernit pienet ryijyt tekevät kauppansa. (Kähkönen 2018.)

5.4 Ryijytoisinnon toteutus Kisälli käsityöpajassa

Hiirentalon ryijy -projektin tarkoituksena on tehdä toisinto perinteisestä, kansanomaisesta vihtiläisestä Hiirentalon ryijystä. Kudottava ryijymalli on vuodelta 1808. Hiirentalon ryijymalli on valittu, koska ryijyn historia tunnetaan hyvin ja Vihdin museo on varmuudella paikantanut sen alkuperäksi Härtsilän kylässä sijaitsevan Hiirentilan (nykyisin Jokikunta, Vihti). Ryijyn kutojaa ei kuitenkaan tiedetä. Ryijyn nukkamalli jäljennetään ja malliin pohjautuen kudotaan uusi ryijy, vuonna 2018 saatavissa olevilla materiaaleilla. Ensimmäinen malliryijy valmistui keväällä 2017.

Taulukko 4. Ryijy meille vihtiläisille

Opinnäytetyön aiheena ryijyprojekti on hyvin käytännönläheinen ja sen valitseminen oli helppoa. Olen koordinoanut monta käsityöprojektia Kisällin käsityöpajassa. Tiesin, että Hiirentalon ryijy -projekti oli mahdollista toteuttaa, koska kisälliläisillä oli käsityötaidot olemassa. Lisäksi näin historiallisen ryijyn tekemisen liittävän kisälliläiset jouhevasti mukaan Vihdin käsityöhistorian jatkumoon. Tekemisen mielekkyys ja tärkeys tulevat ilmi Vihdin museon kiinnostuksesta osallistua projektiin.

Projekti toteutetaan Kisälli käsityöpajassa, jossa työskentelee kehitysvammaisia käsityön taitajia, ulkomaalaisia vapaaehtoistyöntekijöitä, henkilökohtaisia avustajia ja käsityöpajan ohjaaja. Ryijy toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Vihdin museon kanssa. Museonjohtaja Heidi Tammelin ja amanuenssi Matti Mäki huolehtivat ryijyn taustatietojen keräämisestä ja ryijyn toteuttamiseen vaadittavasta teknisestä tutkimuksesta sekä antavat tarvittaessa konsultaatioapua valmistusprosessin aikana. Ryijyn kutomisen suorittavat Kisällin käsityöläiset. Projektin koordinoinnista vastaan minä ja kudonnan ohjauksesta vastaa Kisällin vastaava ohjaaja Mari Nurminen-Laitinen (KM tekstiiliopettaja, TaK tekstiilitaide). Ryijyn kudonnan suunnittelee Kisällin pajaohjaaja.

Ryijyprojektin ryijyn valmistaminen on osa Kisällin normaalia työtoimintaa, joten rahoitus projektiin tulee Kisällistä. Projektiin haetaan kuitenkin näyttelyitä ja toiminnan esittelyä varten ulkopuolista rahoitusta Museovirastolta ja Kulttuurirahastolta kevään 2018 aikana.

5.5 Miksi ryijy?

Vihtiläiseen käsityöperinteeseen on kuulunut useita ryijymalleja, mutta tänä päivänä vihtiläinen ryijy on lähes unohtunut. Ani harva on tietoinen – vanhempaa vihtiläistä väkeä lukuun ottamatta – paikallisesta ryijyperinteestä. Projektin tarkoituksena on nostaa ryijy uudelleen esille tärkeänä osana vihtiläistä käsityön perinnettä. Vihdin uutisten mielipidetutkimukseen vastannaista 90 prosenttia vastasi myöntävästi kysymykseen ”oletko kiinnostunut Vihdin historiasta?” (Vihdin Uutiset, 2018).

Kisällissä ryijyn kutominen ja nukkien solmiminen olivat tuttua osalle kisälliläisistä Tiina Veräjänkorvan Väreily ryijyprojektin, Jaakko Leeven Rug-ryijyn myötä. Lisäksi Kisällissä on tehty joitakin ryijyjä asiakastilauksina kuten keinutuolin mattoja, sekä kokeilutekniikkana on kudottu itse suunniteltu ryijy. Ryijyn kutominen on hyvä toteuttaa yhteistyöprojektina työtekniikan moninaisuuden vuoksi. Ryijyn kutomisessa on monta eri työvaihetta, jotka kisälliläiset voivat tehdä. Aluksi on alkuperäisen ryijyn jäljentäminen ja piirustusten laatiminen, loimen luominen ja kankaan rakentaminen, nukkien leikkaaminen välikuteen kutominen, nukitus ja lopuksi viimeistely. Projektiin liittyy yksikertaisia työvaiheita kuten nukkien tekeminen nukkapulilla ja nukkien lajittelu ja koodaaminen. Lisäksi on vaativia työvaiheita: loimen luominen, loimen kangaspuihin rakentaminen, välikuteen kutominen, ylä- ja alapuolisten nukkien solmiminen, työn viimeistely, ripustuksen suunnittelu ja ryijyn nimikoinnin tekeminen. Kutominen on mahdollista tehdä yhdessä ja monta käsityöläistä voi olla tekemässä projektia samanaikaisesti.

5.6 Projektin suunnitelma

Projekti aloitettiin tammikuussa 2017, jolloin Kisälliläiset tapasivat Vihdin museon johtajan Heidi Tammelinin ja museoamanuenssi Matti Mäen, jolloin kisälliläiset esittelivät idean ryijytoisinnon tekemisestä vihtiläisestä ryijystä. Tapaamisessa kartoitettiin vihtiläisiä ryijyjä ja tietoa niistä. Päädyimme valitsemaan Hiirentalon ryijyn, josta ei ollut aiemmin tehty toisintoja. Helmikuussa 2017 laadittiin Hiirentalon ryijyn toteutussuunnitelma (liite 1), suunnitelma päivitettiin tammikuussa 2018 (liite 2) ja projektille laadittiin alustava budjetti (liite 3). Samaan aikaan sovittiin alustava yhteistyösuunnitelma Vihdin museon ja Taito Pirkanmaan kanssa. Lisäksi Kisällin viikoittaisissa kokouksissa käsiteltiin tulevan viikon tehtäviä liittyen projektiin. Kotipaikkaidentiteetin vahvistamisesta ja havainnoinnista tehtiin suunnitelma (liite 3) maaliskuussa 2017.

Hiirentalon ryijyn suunnitelmat

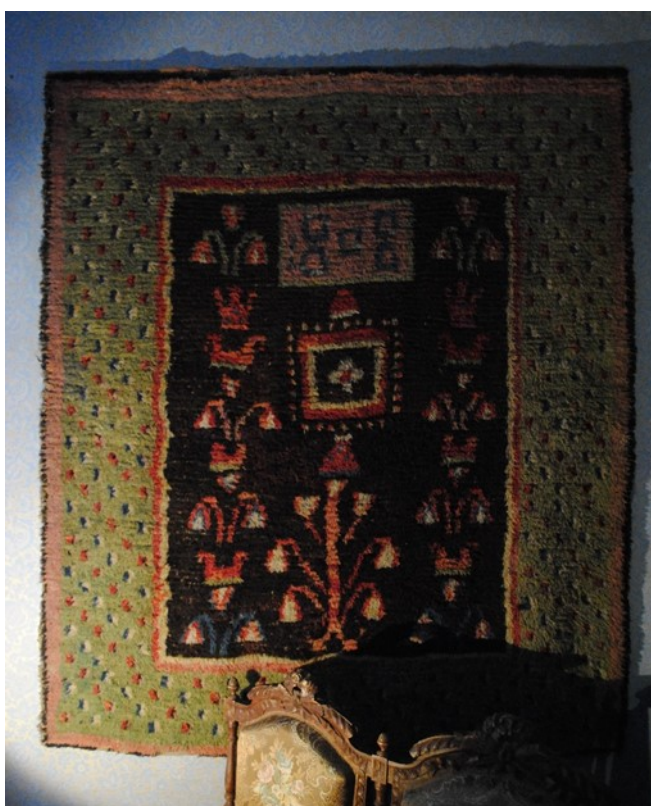
- Hiirentalon ryijyn suunnitelman toteutus 2017 (liite 1)
- Hiirentalon ryijyn suunnitelman toteutus 2018 (liite 2)
- Hiirentalon ryijyn kustannusarvio (liite 3)
- Kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen suunnitelma (liite 4)

Kuva 2. Vihtiläisiä ryijymalleja

5.7 Historiallisen ryijytoisinnon valmistaminen

Ensisijaisena Hiirentalon ryijy -projektin ideana on valmistaa toisinto Hiirentalon ryijystä. Projektin aikana projektin laajuus kasvoi, tähän kuuluu näyttelypaketti tekeminen Hiirentalon ryijystä, järjestetään ryijyaiheisia luentoja ja oppitunteja kouluissa ja päiväkodeissa, näyttely Vihdin museossa marraskuussa 2018. Jos Kisällille myönnetään Museovirastolta ja Kulttuurisäätiöltä haetut avustukset, projektista toteutetaan verkkojulkaisu ja näyttelymatka Englantiin. Aiheen laajuuden vuoksi keskityn tässä yhteydessä ainoastaan Hiirentalon ryijyn valmistamisprosessiin ja sitä kautta kotipaikkaidentiteetin vahvistamiseen. Ryijyn valmistamiseen liittyy monta työvaihetta: ryijymallin jäljentäminen, kudontaohjeen laatiminen, koeloiimen kutominen, värien valitseminen, loimen luominen ja kankaan rakentaminen, nukkalankojen leikkaus, ryijyn kutominen ja viimeistely.

Kuva 1. Hiirentalon ryijy Vihdin museossa

Kisällin työn merkityksellisyyteen liittyy ajatus, että tekeminen on vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja jokaisen osallisuutta tuetaan. Tästä lähtökohdasta käsin tuli myös idea tehdä yhteistyötä Vihdin museon kanssa. Ryijytoisinnon lisäksi päämääränä on myös elvyttää vihtiläistä historiaa ja paikallista käsityökulttuurin tietämystä. Ryijyn suunnittelu- ja koeluvaiheessa syntyneet koekudokset ja valmis ryijy lahjoitetaan Vihdin museolle museopedagogiseen käyttöön.

Kisällin arvot näkyvät vahvasti tässä projektissa. Arvoihin liittyy merkityksellisen tekemisen tavoite. Riittävän tuen ja avun avulla

kehitysvammaisten ja osatyökykyisten on mahdollista olla osana yhteiskuntaa aktiivisena toimijana. Voidaan myös ajatella, että historiallisen vihdiläisen ryijyn kutomisen ja tulevan näyttelyn kautta on mahdollista vahvistaa kotipaikkaidentiteettiä, vaikuttaa omaan paikalliskulttuuriin ja jopa Vihdin historiaan.

5.8 Opinnäytetyön tavoitteet ja aineiston kerääminen

Opinnäytetyö tavoitteena on kehitysvammaisten osallisuuden lisääminen kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen sekä Hiirentalon ryijyn toisinnon valmistamisen avulla. Kotipaikkaidentiteettiä vahvistetaan kahdella tavalla: narratiivisilla kotipaikkaidentiteetti keskusteluilla ja syventämällä kotipaikkatuntemusta. Opinnäytetyön kysymyksenä on millä tavalla kotipaikkaidentiteetin vahvistamisella ja ryijyprojektilla voi lisätä osallisuutta.

Aineiston keräämisen teen havainnoinnilla, haastattelemalla ja keskustelemalla. Teen osallistavaa havainnointia koko projektin ajan. Valitsin osallistavan havainnoinnoinnista koska se sopii tutkimuksiin, joissa tutkitaan yksittäisen ihmisen toimintaa ja hänen vuorovaikutustaan toisten ihmisten kanssa. (Hirsjärvi, Remes & Saajavaara 2005, 201–202). Tarkoitukseni on olla mukana projektissa ohjaajan mutta myös oppijan roolissa osana työyhteisöä. Osallistuva tutkija ei koskaan pysy vain tutkijan roolissa vaan hän on mukana yksilönä yhteisössä (Kuula 1999, 116–117). Havainnointi sopii erityisesti vuorovaikutuksen tutkimukseen kuin myös tutkittavilla on kielellisiä vaikeuksia (Hirsjärvi ym. 2005, 202). Kerään tietoa käyttäen avointa haastattelua. Haastattelussa selvitan haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä ja käsityksiä (Hirsjärvi ym. 2005, 198). Haastattelun keskeiset sisällöt ovat mitä uutta oppi ja millaisia kokemuksia kisälliläiset muodostavat retkistä ja käsityöprojektista sekä mikä merkitys näillä on heidän itseensä kannalta. Yhdessä tekemisen yhteydessä keskustelen kisälliläisten, ohjaajien ja avustajien kanssa kerään tietoa niin omista kuin kisälliläisten ja ohjaajien havainnosta, ajatuksista ja toiminnasta. Keskustelen heidän kanssaan yksin ja ryhmässä. Kirjaan identiteetin vahvistamiseen ja oppimiseen liittyviä havaintojani havaintopäiväkirjan.

Kisällissä on tapana dokumentoida projekteja kuvin ja päivittämällä aktiivisesti Kisällin Facebook sivuja. Näitä kuvia käytän tässä työssäni materiaalina. Kisälli on saanut julkaisuluvan kuvissa olevista henkilöistä. Pyydän kuvissa olevilta henkilöiltä kuvien julkaisuluvan opinnäytetyössäni kirjallisesti. Haastattelujen ja keskustelujen yhteydessä kysyn suostumusta käyttää vastauksia ja kommentteja lopputyössäni. Liitän keskustelujen vastauksia lopputyöhöni.

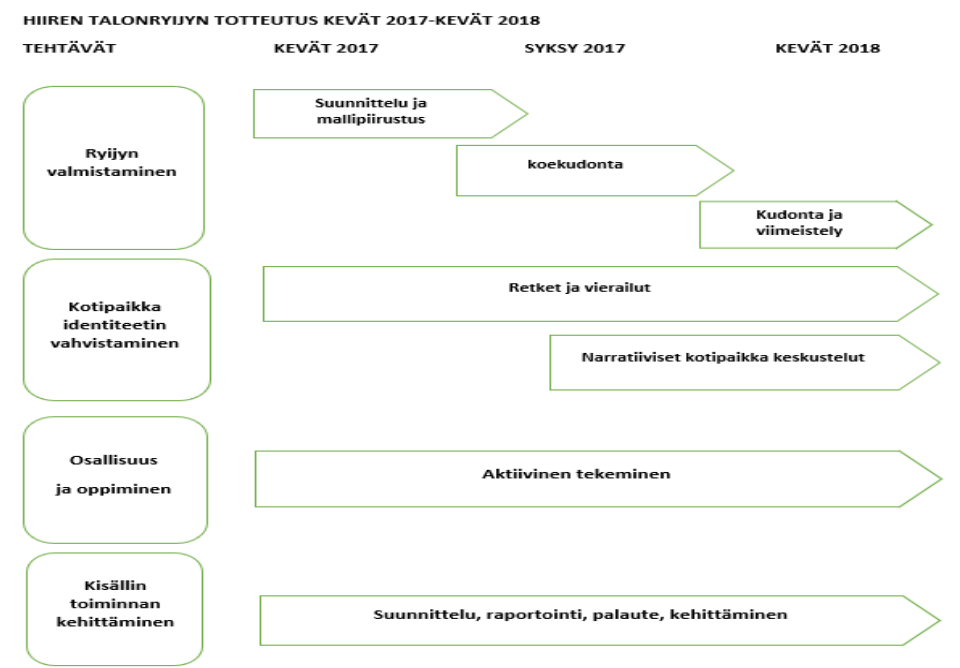
6 RYIJYPROJEKTIN TOTEUTUS

Seuraavassa alaluvussa kerron ryijyprojektin toteutuksen aikataulusta, sen jälkeen kuvaan projektin työnjakoa. Seuraavaksi kerron miten kotipaikkaidentiteettiä vahvistetaan projektin avulla ja kuinka ryijyn kopiointi ja ohjeen tekeminen toteutettiin. Tämän jälkeen kerron ryijyn materiaaleista ja niiden valitsemisesta. Kuvaan miten kutominen ja viimeistely tehdään. Tämän jälkeen keskityn selvittämään miten tutustuminen Vihdin kulttuuriin, historiaan ja ihmisiin toteutui. Lopuksi kerron miten dokumentointi projektin aikana tapahtui.

6.1 Aikataulus ja työnjako

Projektin aikataulus oli haastavaa, asiaan liittyi niin monta yksityiskohtaa ja yhteistyötahoa, että tarkkaa aikataulutusta oli aluksi mahdotonta tehdä. Aikataulus jäsenyksi projektin edetessä. Joustamista ja aikataulujen muuttamista tuli sietää koko projektin ajan. Toisaalta joustava ja väljä aikataulus antoi aikaa projektin perinpohjaiselle suunnittelulle, riittäväälle ajalle oppia ja toistaa asioita. Aikataulun väljyys mahdollisti myös erilaisten asioiden liittämisen projektiin ja näin lisäsi näkökulmia koko projektiin. Alustava aikataulus laadittiin keväälle 2017, ja täydennettiin keväällä 2018.

Taulukko 5. Hiirentalon ryijy -projektin toteutus kevät 2017 – kevät 2018

Koska ryijyprojekti oli osa Kisällin työtoimintaa, oli luonnollista, että käsityöpajan muut asiat veivät välillä huomion projektin edistämisestä. Projektin aikana Kisällissä on ollut harjoittelijoita ja uusia

vapaaehtoistyöntekijöitä, jotka on perehdytetty työhönsä. Lisäksi Kisällin asiakastyöt, tekstiiliprojektit, tilausryijyn kutominen, myyjäiset ja markkinat ovat vieneet resursseja. Myös kisälliläisten työ- ja keskittymiskyky vaihteli projektin aikana eikä tehtäviä aina pystytty suorittamaan etukäteissuunnitelman mukaisesti kisälliläisten mielialasta tai toimintakyvystä johtuen.

Projektin työnjako suunniteltiin niin, että projektin pääsuunnitelmasta vastasin minä. Projektia koordinoitiin yhdessä työpajaohjaaja Mari Nurmisen kanssa. Työpajaohjaajan tehtäviin kuului myös projektin toteutus yhdessä kisälliläisten kanssa. Tämä osoittautui hyväksi tavaksi. Näin yhdellä henkilöllä oli koko projekti hallinnassa, ja yhteistyö pajaohjaajan ja kisälliläisten kanssa oli hyvin kiinteää. Yhteistyö ja tehtävien jako sujui jouhevasti, kuten myös kutominen, narratiiviset keskustelut, valokuvaaminen, videointi, avustaminen, dokumentointi ja materiaalien hankinta. Avustajien kanssa suunniteltiin heidän tehtävänsä sekä se mihin ohjauksessa on hyvä kiinnittää huomiota. Kisälliläiset voivat oman kiinnostuksensa mukaan osallistua kaikkiin ryijyn valmistamisen työvaiheisiin. Tehtävät ja työvaiheet sovittiin jokaisen kisälliläisen kanssa osaamisen ja mieltymyksien mukaan.

6.2 Kotipaikkaidentiteetin vahvistaminen

Kotipaikkaidentiteettiä vahvistettiin Kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen suunnitelman (liite 3) mukaisesti. Kotipaikkaidentiteetin vahvistamista tapahtui kahdella tavalla projektin aikana: narratiivisissa kotipaikkaidentiteetti keskusteluissa ja syventämällä kotipaikkatuntemusta.

Identiteetin vahvistamisen käytettiin narratiivista keskustelumenetelmää kevästä 2017 kevääseen 2018. Keskustelun runkona oli narratiivinen keskustelukartta (Malassu, 2010), jota sovellettiin joustavasti tilanteen mukaan. Keskusteluja piti pääsääntöisesti Mauri Pajunen. Pääpaino oli narratiivisen keskustelulle ominaisessa vapaassa dialogissa, jossa pyritään keskustelijoiden tasavertaisuuteen. Toisin sanoen, keskustelun vetäjä ei ole ”paremmin tietäjä” vaan ottaa osaa dialogiin samalla tavoin kuin muutkin osallistujat. Keskustelun lähtökohtana oli kulloinkin valittu kotipaikka -teemaan liittyvä aihe. Keskustelu saattoi etäännyä aiheesta, mutta tarpeen tullen keskustelun vetäjä palautti kysymyksillään takaisin aiheen äärelle. Keskusteluun osallistui pääsääntöisesti 5–6 kisälliläistä, joista 4–5 oli ryhmän vakiojäseniä ja loput vaihtuivat niin, että kaikki Kisällin käsityöläisyhteisön jäsenet, niin kehitysvammaiset käsityöläiset kuin heidän ohjaajansa, osallistuivat vähintään kerran keskusteluun. Keskusteluja järjestettiin kerran viikossa. Vaikka keskustelun vetäjä useimmissa tapauksissa valitsi käsiteltävän aiheen ja tarpeen tullen johti kysymyksillään keskustelua, niin keskustelulla ei ollut ennalta määrättyä kulkua. Jokaisen osallistujan oma panos vei keskustelua omaan suuntaansa. Niiden kisälliläisten kertomusta, jotka eivät kommunikoi puhumalla, täydennettiin pyytämällä omainen mukaan keskusteluun tai haastatteleamalla heitä puhelimitse.

Keskustelussa lähdettiin liikkeelle selvittämällä osallistujien kotipaikat syntymästä tähän päivään. Tämä konkretisoitiin sijoittamalla oma synnynpaikka maailman kuin myös Suomen kartalle sekä kotipaikkoja kuvaavalla janalla. Sen jälkeen käytiin elämänhistoria pääpiirteissään läpi asuinpaikkojen näkökulmasta. Projektin kuluessa keskustelua laajennettiin moneen suuntaan: millaisia muistoja liittyy eri asuinpaikkoihin? mikä asuinpaikka on tuntunut tärkeimmältä? missä tunnet kotipaikkasi olevan? mikä sinulle on kotipaikassa tärkeää? mikä on mielipaikkasi siellä missä asut? mikä on erityisen tärkeä muisto, joka liittyy kotipaikkaasi.? Ketä muita ihmisiä liittyy kotipaikkaasi? mitä teet kotipaikassasi. Joskus ehdittiin käsittelemään muutama kysymys, mutta useimmissa tapauksissa yhden kysymyksen käsittelyyn käytettiin koko keskusteluaika. Koska lähes kaikki kisälliläiset asuvat tällä hetkellä Vihdissä, keskustelut painottuivat Vihtiin ja vihtiläisyyteen.

Kuten edellä kuvattiin, identiteetin vahvistaminen sosiaalisessa vuorovaihtuksessa perustuu ajatukseen yhdessä tekemisestä, kokemisesta ja kertomuksista. Luomalla erilaisia uusia kotipaikkaan liittyviä kokemuksia ja elämyksiä oli mahdollista voimistaa kisälliläisten käsitystä kotipaikkaiden titeetistä. Yhteiset tekemiset, kokemukset, retket, kertomukset ja narratiiviset keskustelut kirvoittivat uudenlaista keskustelua niin käsityöstä, Vihdistä, oppimisesta kuin omasta henkilökohtaisesta historiastakin. Ohjajien ja kisälliläisten välille syntyi yhteinen tila, johon kaikilla oli mahdollisuus osallistua ja jakaa kokemuksiaan. Koska projekti kesti toista vuotta, myös projektin läpi viemiseen liittyi paljon yhteisiä muistoja ja tietoa, joihin palattiin muisteluin. Kun esimerkiksi ryijyohjeen piirustukset olivat esillä seinällä, eräs kisälliläinen kertoi, minkä kuvion oli ryijystä kopioinut Vihdin museossa.

Luvussa Tutustuminen Vihdin kulttuuriin, historiaan ja ihmisiin (luku 6.6) on kuvattu tapahtumia ja retkiä joihin kisälliläiset osallistuivat. Tapahtumien avulla vahvistettiin Vihdin kirkonkylän tuntemusta niin luonnon, rakennusten, historian kuin ihmistenkin osalta. Osa retkistä suuntautui Vihdin ulkopuolelle, ja näiden retkien avulla vahvistettiin käsityöosaamista ja käsityöidentiteettiä. Retkiä dokumentoitiin kuvien avulla. Kisälliläisiä motivoitiin ottamaan kuvia retkistään myös itse. Kuvat printattiin ja ne olivat nähtävissä Kisällin seinillä retkien jälkeen. Jokainen kisälliläinen sai retkikuvat omaan kansioonsa muistoksi. Retkien yhteinen suunnittelu ja valmistelut jäsensivät tulevaa. Retkipäivät merkattiin hyvissä ajoin jokaisen kisälliläisen kalenteriin ja tulevista retkistä, niihin liittyvistä odotuksista ja epävarmuuksista keskusteltiin monta kertaa ennen varsinaista tapahtumaa. Retkillä ohjattiin kisälliläisiä suuntaamaan ajatuksensa ja mielenkiintonsa teeman mukaisiin asioihin. Teemojen avulla keskittyminen saatiin kohdentamaan merkityksellisiin asioihin. Retkien jälkeen keskustelut palautuivat monia kertoja tapahtuneeseen, muistoihin, kokemuksiin ja keskusteluihin. Näiden kokemusten jakaminen osoittautui tärkeäksi.

6.3 Ryijyn kopiointi ja ohjeen tekeminen

Alkuperäisen ryijyn kopiointi oli haastava projekti, koska ohjaajilla ja kisälliläisillä ei ollut aiempaa kokemusta tästä työtehtävästä. Kopiointivaiheessa museon ympäristö aiheutti haasteita. Ryijy sijaitsi Vihdin museossa, kotimuseon salissa. Salissa ei ollut yleisvaloa, vaan kopiointia varten piti järjestää työvalo. Tämä vaikeutti värien erottelua ja nyanssien saamista. Kohdevalon varjot hankaloittivat tekstiilin tarkastelua. Lisäksi museoympäristö aiheutti haasteita, joillekin kisälliläisille oli vaikeaa olla mukana vierassa ympäristössä ryhmän kanssa, ja heidän mielenkiintonsa kohdistui usein museon muihin esineisiin tai työntekijöihin. Välillä ohjaajien resurssit menivät käyttäytymisen ohjaamiseen. Haastetta aiheutti samanaikaisesti museossa työskentelevä museon henkilökunta mikä vaati kisälliläisiltä sosiaalisia taitoja ja hiljaisuutta, jotta pystyimme olemaan häiritsemättä heidän toimintaansa.

Kuva 3. Kisälliläisiä aloittamassa Hiirentalon ryijyn kopiointia Vihdin museossa amanuenssi Matti Mäen ohjaamana.

Alkuperäinen ryijy oli hyvin hauras, ja käsittelyssä piti olla erittäin varovainen. Ryijyä käsiteltäessä pidettiin valkoisia suojakäsineitä. Ryijy oli vuosien saatossa haalistunut ja menettänyt loistonsa. Ryijy konservoitiin 1990-luvulla ja on ollut esillä museossa. Vuosien saatossa ryijy oli kulunut ja paikattu. Korjauksessa oli käytetty materiaaleja, jotka poikkesivat paljon alkuperäisestä. Kutojan/kutojien kädenjälki on nähtävissä omalaatuisina ratkaisuuina, kuten nukkarivien muutoksina, kuvioiden epäsymmetriana ja joi-nakin suoranaisina kudontavirheinä.

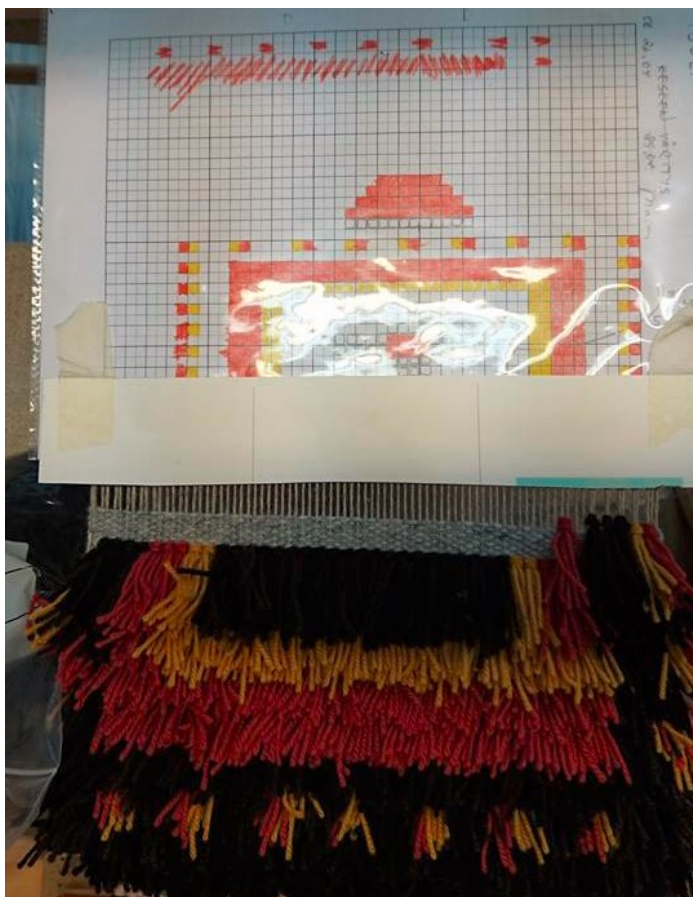
Kuva 4. Hiirentalon ryijyn nukkien laskemista

Ryjyn jäljentäminen museolla tehtiin pienryhmissä. Ohjaajat ja avustajat opastivat ja auttoivat kopioimaan alkuperäisen ryijyn nukkien värit, lukumäärät, tiheyden yms. paperille. Ryijystä otettiin kuvia. Käynnit dokumentoitiin päiväkirjaan sekä Kisällin Facebook-sivulle. Museossa vierailtiin ryijyn kopiointin merkeissä 14 kertaa kevään ja syksyn 2017 aikana. Kuviomallista tehtiin ruutupiirros ruutupaperille. Yksi ruutu kuvasi yhtä nukkaa. Museossa kopioidut kuviomallit, yhdistettiin Kisällissä yhteen. Teimme kompromisseja kuvioiden kanssa ja yhtenäistimme ryijyssä toistuvia kuvioita. Näin saimme yhtenäiset kudonta ohjeet. Tässä vaiheessa jouduimme käymään vielä museolla tarkastamassa lopputulosta alkuperäiseen ryijyyn ja tekemään tarvittavat muutokset. Nukkarivien määrä ei ollut alkuperäisessä ryijyssä vakio, joten teimme tässä kompromissin. Lopulta koodasimme ja väritimme nukka nukalta ohjeen yhdelle isolle paperille. Tästä versiosta tuli nukka- ja kudontaohje työlle.

Kuva 5. Ryijyn kuvioiden kopiointia ruutupaperille

Kopiointipaikan ja jäljentämisen haasteiden lisäksi ryijyn kopiointiin liittyi paljon eettisiä kysymyksiä, joita piti ratkaista. Kysymyksiksi nousi: miten valitaan toisinnon värit, materiaalit, miten suhtaudutaan alkuperäisen ryijyn kutojan tekemiin ”virheisiin” sekä ryijyn kulumiin ja jälkikäteen tehtyihin korjauksiin. Alkuperäisen ryijyn värit oli mahdollista löytää ryijyn nukkien solmukohdista. Solmuissa värit olivat pysyneet parhaiten alkuperäisinä. Ryijy oli toteutettu aikalaismateriaalein, kasvivärjättyillä langoilla. Tehtävänämmä oli nyt löytää nykyaikaisista materiaaleista ja väreistä mahdollisimman hyvin alkuperäisiä vastaavat langat, joita olisi tuotannossa useampia vuosia. Tämä vaatimus tuli ryijypaketin myötä. Tästä syystä valitsimme Taito Pirkanmaan tuotteet. Kutojan tekemät virheet niin nukkariveissä kuin kuvioissa loivat ryijylle oman karaktäärin. Näimme kuitenkin kudontamallin kannalta, että ohje olisi mahdollisimman helposti tulkittava ja kudottaessa tai ommeltaessa toimiva. Tästä syystä kuvioiden muodoissa, ja paikoissa tehtiin joitakin muutoksia. Vaihdoimme alkuperäisen ryijyn vuosiluvun 1808 vuodeksi 2018.

Kuva 6. Koekudonta käynnissä ohjeen mukaan

6.4 Materiaalit ja niiden valinta

Pohdinnoissa kisälliläisten ja Vihdin museon Heidi Tammelinin ja Matti Mäen kanssa päädyimme siihen, että ryijytoisinto ei ole täydellinen kopio alkuperäisestä. Ryijyn värit olivat vuosien saatossa haalistuneet ja ryijy

kauttaaltaan kulunut, osittain paikkailtu ja konservoitu. Halusimme tehdä ryijytoisinnosta mahdollisimman paljon sen oloiseksi, millaisen oletimme sen olleen valmistuessaan. Tällöin värit olivat voimakkaita, materiaalit kulumattomia. Päädyimme toteuttamaan ryijyn loimen pellava lankana. Alkuperäisessä ryijyssä oli käytetty välikuteena tuohon aikaan helpoiten saatavana ollutta harmaata villalankaa. Toisinnossa päädyimme valitsemaan valkoisen välikuteen. Myös Taito Pirkanmaan mallistossa oli harmaa ja valkoinen versio pohjakankaasta ompelua varten, joten valkoisella pohjakankaalla toteutettu versio oli mahdollista saada osaksi ompelutarvikepakettia.

Kuva 7. Alkuperäisen ryijyn nukkien laskemista ja kirjaamista

Lankatoimittajavaihtoehtoja oli neljä: Taito Pirkanmaa ry, Suomen Käsi­työn Ystävät, Helmi Vuorelma ja Ryijypalvelu RP. Ryijylangat ja värikartat olivat jokaisella yrityksellä erilaisia. Jouduimme tekemään kompromissin, yritystä valittaessa, koska kenelläkään ei ollut riittävän laajaa värikarttaa meidän tarpeisiimme. Ryijypaketin luominen vaati myös sitä, että lankoja tuli olla saatavilla samasta yrityksestä ja pitkäksi aikaa. Materiaalin valinnoissa ei materiaalin hintoihin kiinnitetty huomiota vaan ensisijaisen tärkeätä oli löytää mahdollisimman laadukkaita ja väritään sopivia lankoja. Valitsimme lankatoimittajan keväällä 2017, jolloin olimme yhteydessä Taito Pirkanmaahan, kerroimme ideastamme ja sovimme ryijypaketin tuotteistamisesta. Samalla tilasimme koekudoksia varten lankoja. Varsinaisen ryijytoisinnon materiaalitulaukset tehtiin helmi–maaliskuussa 2018.

Värien valinta ei ollut yksinkertaista. Pystyimme vain aavistelemaan alkuperäisen ryijyn värit. Teimme useita kymmeniä koekudoksia väreistä ke­vään 2017 aikana. Kokeilimme eri värien sopivuutta keskenään ja alkupe­räiseen verrattuna. Pyrimme valitsemaan ryijytoisintoon värit ja kontrastit, jotka olivat mahdollisimman paljon alkuperäisen ryijyn hengen mukaisia.

Myös oikeanlaisen nukituksen tiheyden, ja pituuden löytäminen vaati useampia koekudoksia.

6.5 Kutominen ja viimeistely

Alkuperäinen ryijy on 155 cm leveä. Tämä aiheutti vaatimuksia kangaspuille: niiden tulisi olla vähintään 180 cm leveät. Koska Kisällissä ei ollut näin leveitä kangaspuita, jouduimme etsimään verkostojen kautta meille sopivia puita. Onneksi lopulta löysimme, Mäntsälän käsityökeskuksesta riittävän leveät puut, jotka saimme lainaksi lokakuussa 2017.

Helmikuussa 2018 luotiin ryijyn pellavaloimi. Maaliskuun aikana tehtiin puihin rakentaminen, tukille pyörittäminen, niiseminen, pirtaan pistely ja alkusolmujen solmiminen. Samanaikaisesti myös nukkien tekeminen nukkapulikoiden avulla alkoi. Päälinukka tehtiin 7 cm läpimitan pulikalla ja alanukka 9 cm läpimitan pulikalla. Nukat laitettiin värin mukaan omiin pusseihin ja koodattiin alkuperäisen värikoodin mukaisesti.

Kuva 8. Nukkalangan leikkaamista nukkapulikasta

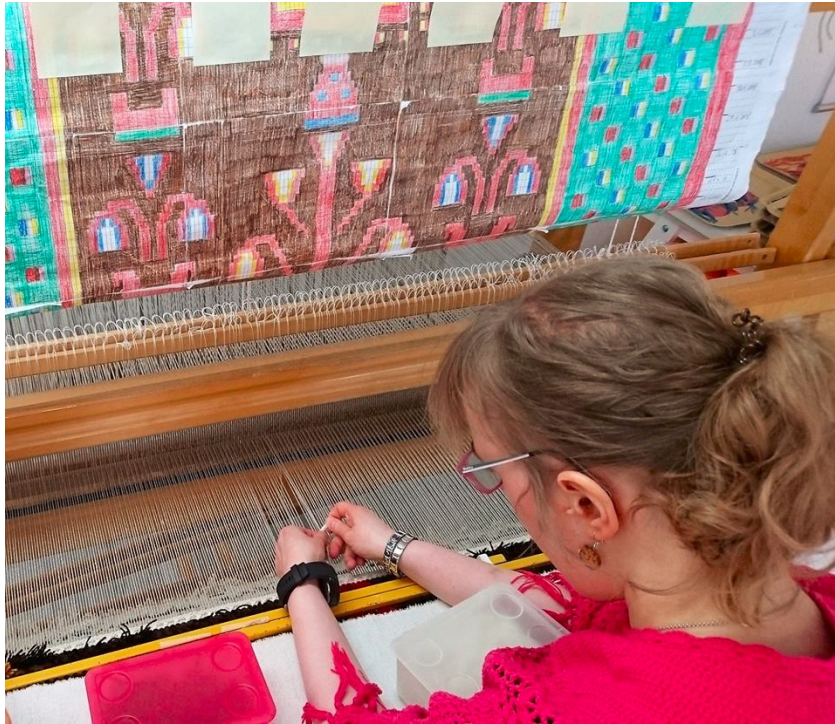
Ryijyn valmistaminen alkoi maaliskuun lopulla. Kutomiseen liittyi kolme vaihetta: välikuteen kutominen, oikeanpuoleisen nukan solmiminen ja nurjanpuolen nukan solmiminen. Jotta lopputulos olisi mahdollisimman tasalaatuinen, tuli välikuteenkutojan olla sama henkilö. Tähän valittiin kutojaksi kisälliläinen, joka pystyi kutomaan melko itsenäisesti tämän tehtävän ja jonka työnlaatu oli hyvää. Nukkien oikean puolen nukkien solmimiseen pystyvät kaikki osallistumaan riittävällä tuella ja ohjauksella.

Kuva 9. Nukkien lajittelua kudontaa varten

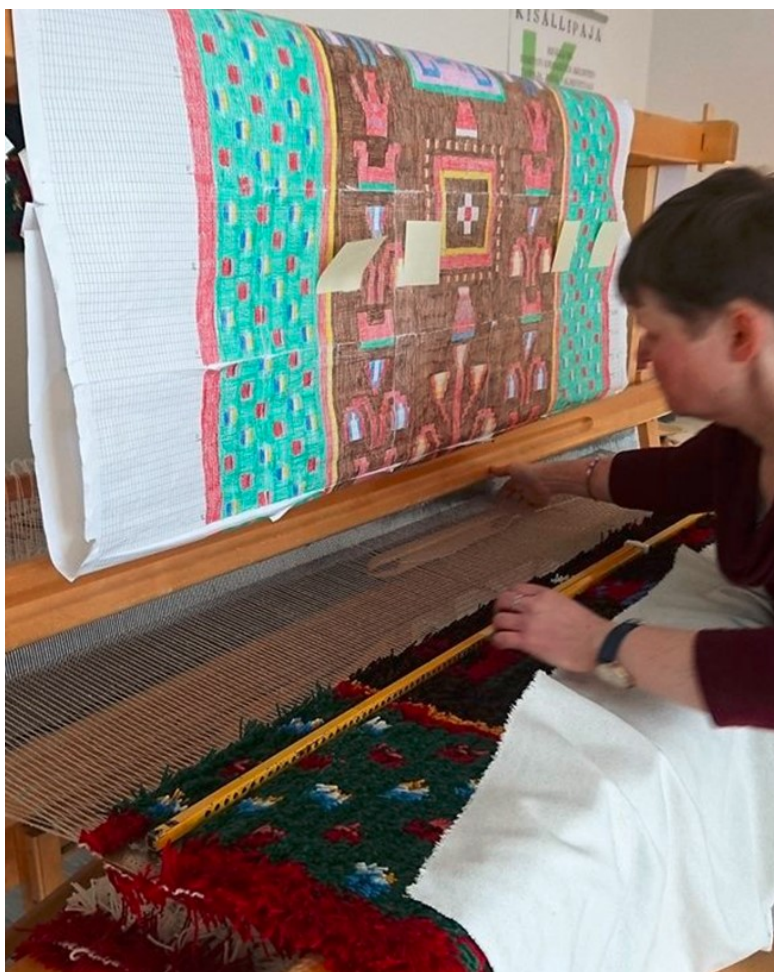
Kuva 10. Nukkien solmimista

Kuva 11. Nukkien solmimista ohjeen mukaan

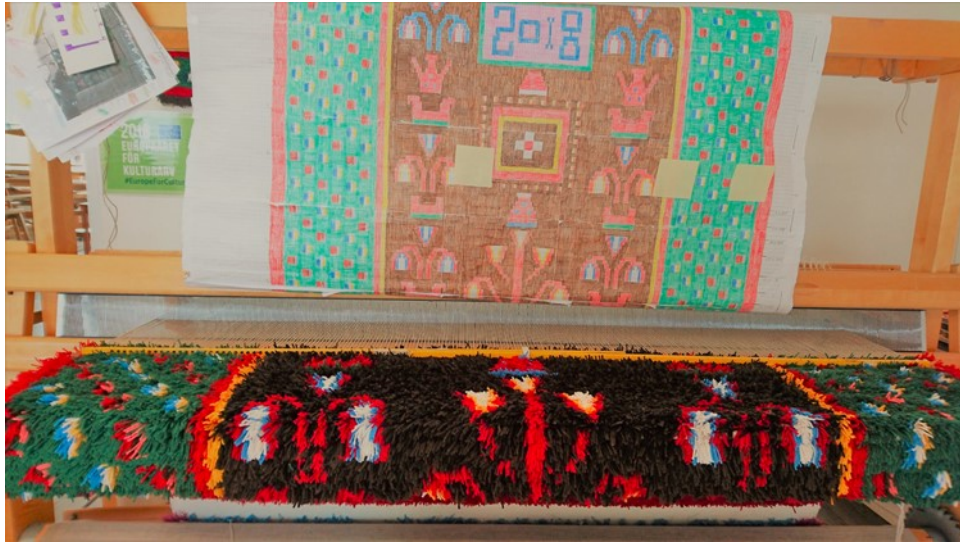
Kuva 12. Nurjanpuolen nukkien solmimista

Kuva 13. Välikuteen kutomista

Valmiin työn viimeistelyyn liittyy ryijyn irrottaminen kangaspuista, loimilankojen solmiminen ja päärmeiden ompeleminen. Koska alkuperäinen ryijy oli käyttötekstiili, vaikka nykyisin pikemminkin koristetekstiili seinällä, halusimme toteuttaa päärmeiden ompelun alkuperäisen idean mukaisesti. Ryijyn idea tulee esille vain, kun pystyy tarkastelemaan työtä molemmilta puolilta. Ryijyn ripustaminen on mahdollista myöhemmin ryijyn päärmeeseen pellavakangaskaistaleesta ommeltavan kujan avulla.

Ryijyn nimikointi on tärkeä osa taidetekstiilin arvoa. Nimilappuun merkitään ryijyn nimi, valmistusvuosi, toisinnon valmistaja sekä toteutusvuosi. Nimikointilappu kiinnitetään ryijyn nurjalle puolelle.

Kuva 14. Valmistuva ryijy ja kudontaohje

6.6 Tutustuminen Vihdin kulttuuriin, historiaan ja ihmisiin

Hiirentalon ryijy -projektiin liittyi Vihdin museossa käsityö kopiointi hetkien lisäksi museokäyntejä, vierailuja, retkiä ja osallistumisia tapahtumiin, jotka nivoutuivat projektiimme. Vierailujen ja tapahtumien tarkoituksena oli tuoda uutta tietoa ja ymmärrystä niin ryijyistä kuin Vihdistäkin sekä vahvistaa kotipaikkaidentiteettiä. Kisälliläiset kävivät viikoittain kirjastossa. Kirjastosta on lainattu kirjallisuutta, joka käsittelee Vihdin historiaa, rakennusperinnettä ja ryijyjä. Kirjaston aulaan pidettäviin näyttelyihin olemme aina myös tutustuneen kirjastoreissulla. Jokaisella oli mahdollisuus perehtyä lainattuihin kirjoihin työn teon lomassa Kisällissä. Kirjojen avulla tutustuimme eri teemoihin, kuten esimerkiksi etsimme kirjasta Hiirentalon ryijyjä muistuttavia kansanomaisia ryijyjä. Tehtävät kirvoittivat keskusteluja aiheesta liittyen käsityön tekemiseen, ryijyihin ja Vihtiin.

Tammikuussa 2017 aloitettiin Vihdin kirkonkylään tutustuminen. Kirkonkylä oli monelle tuttu päivittäisistä käynneistä johtuen. Toimimme tuttuun ympäristöön uuden näkökulman *Olet Vihdissä! – kirkonkylän luontoa ja kulttuuria* -kirjan avulla. Kirjan avulla löysimme rakennuksia ja paikkoja, joiden tarinoin tutustuimme kirkonmäeltä käsin. Monelle kisälliläiselle rakennusten nykyinen tai lähimenneisyyden toiminta ja tarkoitus oli tuttua. Tutustumisen avulla toimme rakennusten aiemman historian ja käytötarkoitukset esille ja vaihdoimme omia kokemuksia rakennuksista.

Maaliskuussa 2017 Vihdin museossa oli *Hekumankulmalta Hepaloon ja Finnistä Fatimuruun* -näyttely. Näyttelyssä kerrottiin paikannimien historiasta ja tutkimuksesta sekä vihtiläisistä paikannimistä ja paikannimien tietojen keräämisestä. Kisälliläiset kävivät tutustumassa opastettuun näyttelyyn pienryhmissä. Museolla pidettiin paikannimiseminaari liittyen näyttelyyn. Tilaisuuteen osallistui viisi kisälliläistä ohjaajien kanssa vapaa-

ajallaan. Paikannimi-illassa kerrottiin viranomaisten näkökulmasta paikannimien valitsemisesta ja haastateltiin paikannimien kerääjiä sekä keskusteltiin vihtiläisten paikannimien alkuperästä.

Kesäkuussa 2017 järjestimme vierailun Vihdin seurakuntaan. Pääsimme tutustumaan ylivahtimestarin Tapio Arvolan johdolla Vihdin kirkon kirkkotekstiileihin. Erityisesti saarnastuolin takana oleva ryijy ja vihkirijy olivat kiinnostuksemme kohteena. Vihdin seurakuntakeskuksessa meitä johdatteli eri aikakausien tekstiilien pariin vahtimestari Maarit Kuismanen. Kiinnostavinta oli vanhaan vihtiläiseen 1778 vuoden ryijytoisintoon tutustuminen. Vierailu herätti selvän näkemyksen siitä, millaiselta haluamme oman ryijytoisintomme näyttävän valmiina.

Kesäkuussa 2017 Vihdin museossa järjestettiin *Suomi100 Vihti510* -näyttely, jossa kävimme pienryhmissä. Esillä oli vanhoja asiakirjoja Vihdistä, tavaroita, juttu merkkihenkilöistä, karttoja ja modernia taidetta Vihdistä. Museoon liittyvät tarinat olivat hienoja ja herättivät paljon keskustelua kiälliläisten keskuudessa.

Elokuussa 2017 osallistuimme Vihdin Vuosisata markkinoille. Pidimme kundantähtöksiä, myimme tuotteitamme ja esittelimme toimintaamme.

Elokuussa 2017 vietimme vapaaehtoistyöntekijöidemme läksiäisiä Pääkslahden Puumannin laavulla sekä Rokokallion nuotiopaikalla.

Marraskuussa 2017 pääsimme kotiseuturetkelle Nummelaan, joka nykyisin on Vihdin varsinainen keskus. Pertti Pärnänen kävelytti meitä Nummelan keskustassa ja väritti tarinoillaan paikallishistoriaa, sotatapahtumia, talojen ja puutarhojen, ihmisten tarinoita.

Kuva 15. Paavo Pärnänen kertoo työväentalon historiasta kotiseuturetkellä Nummelassa.

Marraskuussa 2017 osallistuimme Vihdin kirkonkylän joulukadun avajaisen yhteydessä oleviin joulumyyjäisiin. Myyjäisissä oli myytävänä Kisällin käsityötuotteita.

Helmikuussa 2018 vierailimme Nummelan Galleria Pictorissa Heli Vehkaperä-Palon näyttelyssä. Lisäksi Helsingissä Craft Cornerin *Pistot*-näyttelyssä sekä Eggsin näyttelyssä Taidehallissa. Hiidenopiston kivipiiri piti helmikuussa mielenkiintoisen näyttelyn kivien hinnasta, samalla pääsimme tutustumaan vanhaan Pitäjänkeskuksen taloon. Helmikuun lopulla kävimme tutustumassa Galleria Pictorissa Pauliina Turakka Purhosen töihin. Näiden näyttelyiden myötä tutustuimme käsityökulttuuriin, tekniikoihin, ryijyihin ja graffiteihin.

Huhti- ja toukokuun 2018 aikana oli useampia näyttelyitä niin Vihdin kirjastossa kuin Taidetalo Siirilässä joita kisälliläiset kävivät katsomassa pienryhmissä. Lisäksi tutustuttiin Salmen ulkoilualueeseen virkistyspäivän merkeissä.

6.7 Dokumentointi

Hiirentalon ryijystä laadittiin toteutussuunnitelma (Liite 1), Ryijyn kustannusarvio (Liite 2) ja identiteetin vahvistamisen suunnitelma (Liite 3). Ryijyn suunnitteluvaihe kirjattiin pajakokouksista pidettävään pöytäkirjaan omana kohtanaan: Hiirentalon projekti. Kokouksista ja puheluista tehtiin muistio, jossa pääasiat oli kirjattu ylös. Ryijyn kopiointivaiheesta ja museovierailuista tehtiin merkintä päiväkirjaan ja tapahtuma dokumentoitiin valokuvien ja Kisällin Facebook-päivityksin. Ryijyn kudonta dokumentoitiin pajakokouksen pöytäkirjaan, valokuvaamalla ja videoimalla työvaiheet. Kudontakokeilusta jäivät muistoksi koekudonnat, jotka arkistoidaan myöhemmää käyttöä varten. Kaikki ryijyn materiaalit oli kerätty omaan kansioon. Hiirentalon ryijyn toteutuksen raportoinnissa (Liite 5) on nähtävissä, mitä sisältöä kutomisen lisäksi ryijyprojektiin on liittynyt.

Kotipaikkaidentiteetin vahvistamisprosessista tehtiin jatkuvaa osallistavaa havainnointia. Tämä näkyi keskustelujen ohjaamisessa ja fokusoinnissa ryijyyn. Retkistä ja tapahtumista pidettiin muistiota, joita täydennettiin valokuvilla ja materiaaleilla. Narratiivisia keskusteluja ei dokumentoitu nauhoittamalla. Se olisi ollut työlästä enkä nähnyt sen tuovan lisäarvoa lopputyöhöni. Usein narratiivissa keskusteluissa aloitetut teemat jatkuivat myöhemmin myös työpäivän aikana käydyissä keskusteluissa Kisällissä. Narratiivisten keskustelun dokumentoidusta palautteesta löytyy lisää tietoa luvusta Kotipaikkaidentiteetin vahvistaminen (7.2).

Kävin museossa ja retkillä, ne olivat mukavia.

kisälliläinen

Perusoletus oli, että yhdessä tekemällä, kokemalla ja tarinallistamisella on mahdollista vahvistaa kotipaikkaidentiteettiä. Monipuolinen osallistaminen: luomalla kokemuksia ja uusia näkökulmia vihtiläisyyteen yhdessä muiden kanssa vahvistaa kokemusta kotipaikkaidentiteetistä. Havainnoin kotipaikkaidentiteetin vahvistumista osallistavalla havainnoinnilla, seuraamalla kiinnostusta, muistamista ja asian hahmottamista sekä luomalla yhteisiä kertomuksia kokemuksista. Keräsin tietoa keskustelemalla, kuuntelemalla ja kirjaamalla kisälliläisten käsityksiä itsestään suhteessa Vihtiin sekä kokemuksista vihtiläisyydestä. Narratiivisista keskusteluista Mauri Pajunen teki kyselyn toukokuussa (kts 8.1 Arviointi) Lisäksi tein huhtikuussa 2018 suullisen kyselyn jossa tiedustelin käsityksiä ja ajatuksia ryijyprojektista. Näitä keskustelun sitaatteja olen liittänyt opinnäytetyöhöni.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Olen osallistunut Hiirentalon ryijy -projektiin havainnoimalla Kisällin työpajan työskentelyä, keskustelemalla kisälliläisten ja ohjaajien kanssa, osallistumalla retkiin, suunnitteluun ja käsityön tekemiseen. Lisäksi olen vetänyt narratiivisia kotipaikkaidentiteetti keskusteluja sekä keskustellut narratiivisia keskusteluja vetäneen ohjaajan kanssa hänen pitämistään keskusteluista. Seuraavaksi arvioin projektin toteutumista identiteetin tukemisen ja ryijyn valmistamisen näkökulmasta. Sitten kerron opinnäytetyöni johtopäätöksistä ja tämän jälkeen kerron miten opinnäytetyön tuloksia voi hyödyntää. Tämän jälkeen kuvaan projektin jatkosuunnitelmia ja lopuksi reflektoin omaa oppimistani.

7.1 Arviointi

Projektin ideointivaiheessa on aina jännittävää ajatella, millainen matka kuljetaan päästääkseen päämäärään. Opinnäytetyöni tavoitteena oli osallisuuden lisääminen ryijyn kutomisen ja kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen näkökulmasta. Tämä tavoite toteutui projektin aikana.

Kisälliläiset ottivat koko Hiirentalonprojektin osaksi normaalia työtä. Projekti oli pitkäkestoinen ja välillä päämäärä katosi. Onkin mielenkiintoista nähdä miten he reagoivat, kun vanha ja uusi ryijy kohtaavat. Kiinnostavaa oli myös havaita, että tämä projekti ei ole sekoittunut entisiin töihin vaan kaikki pitivät tätä omana projektina.

Pajaohjaaja

Opinnäyte työssäni kehitin kisälliläisten osallisuutta sosiaalisen oppimien ja vuorovaikutuksen ja narratiivisten työmenetelmien avulla vahvistaen kotipaikkaidentiteettiä sekä ryijyn valmistamisen avulla. Ryijyprojektin

aikana kiinnitettiin huomiota osallisuuteen. Kaikilla kisälliläisillä oli mahdollisuus kokeilla ja olla mukana kaikissa työvaiheissa sekä valita mitä tehtäviä halusi tehdä. Osallisuus näkyi Kisällissä tasavertaisuutena, arvostuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa työyhteisössä. Osallisuuden kokemus antoi monenlaisia merkityksiä kisälliläisille. Kisällissä oli vahva ryhmähenki, joka synnytti ryhmään kuulumisen tunteen. Ryijyprojektin aikana jokaisen työpanos oli merkityksellinen ja jokainen sai positiivista palautetta tekemisistään ja apua silloin kuin tarvitsi. Yhteisen päämäärän saavuttaminen toi kokemuksen siitä, että teimme merkityksellistä työtä. Olimme aktiivisesti vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Saimme kokea olevamme osa merkityksellistä kokonaisuutta, osa vihtiläisyyttä.

Kotipaikkaidentiteetin vahvistamiseen liittyi aiempien kokemusten ja muistojen kertominen, uusien näkökulmien luominen, omaan kotipaikkaan tutustuminen ja ryijyn valmistamisen kautta myös Vihdin tarinaan vaikuttaminen. Kisälliläisen kokemus omasta itsestä muuttui ja kehittyi narratiivisissa keskusteluissa. Narratiiviset keskustelut antoivat välineen oman elämän ja itsensä tarkasteluun suhteessa kotiseutuun. Keskustelut mahdollistavat omien asioiden kertomisen ja kuulluksi tulemisen sekä nostivat esille omat kokemukset kotipaikkaidentiteetistä. Ohjaajien ja muiden keskustelussa mukana olleiden henkilöiden kysymykset ja kertomukset toivat keskusteluihin näkökulmia, jotka eivät liittyneet asiakkaan välittömään kokemukselliseen todellisuuteen. Näin ollen aiemmin kuvaamani Vygotsyn (1978, 86) oppimisteorian mukainen oppiminen toteutui ryijyprojektin aikana. Sosiaalisen vuorovaikutuksen oppimista tapahtui Kisällin arjessa käsitöitä tehden, narratiivisissa keskusteluissa, vierailuilla ja retkillä. Osallisuuden kautta myös oman mielipiteen ilmaiseminen ja esille tulo oli mahdollista eri tilanteissa ja valinnoissa.

Narratiivisista keskusteluista ja kotipaikkaidentiteetin vahvistamisesta kerättiin palautetta projektin päätteeksi haastattelemalla keskustelussa mukana olleita. Haastatteluun käytettiin kaksi keskustelukertaa. Yleisesti ottaen keskusteluja pidettiin tarpeellisina. Keskustelut olivat tuntuneet mukavalta, kuten moni ryhmäläinen totesi. Tähän viittaa osallistumishalukkuus: ryhmän vakiojäsenet osallistuivat satunnaisia poissaoloja lukuun ottamatta kaikkiin keskusteluihin eikä kukaan vaihtuvista jäsenistä kieltäytynyt osallistumasta niihin. Lähes jokainen keskusteluihin osallistunut toivoi, että keskustelua jatketaan, vaikka mitään yksittäistä aihetta jatkoa silmällä pitäen ei nimettykään.

Keskustelutiheyttä, 1 krt/vko, pidettiin sopivana, tosin yksi vakior ryhmän jäsenistä olisi toivonut keskusteluja tiiviimmin kuin kerran viikossa. Keskustelu käytiin enimmäkseen ilman kuvia tai muuta keskustelua tukevaa materiaalia. Yksi ryhmäläisistä olisi toivonut esimerkiksi valokuvia keskustelun tueksi – muille tämä ei ollut niin tärkeää. Keskustelujen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että esimerkiksi omat valokuvat helpottaisivat keskustelijoita aiheen jäsentämisessä.

Palautteessa nousi keskeisinä esiin kolme asiaa:

- kotipaikan tunteen lisääntyminen
- oppiminen
- sosiaalisten suhteiden vahvistuminen.

Useimmat ryhmäläiset totesivat, että Vihti kotipaikkana on tullut tutummaksi. Tärkeänä pidettiin kotipaikan luontoa – myös harrastusmahdollisuudet nostettiin esiin. Ryhmäläiset liittivät kotipaikan omaan kokemusmaailmaan ja halusivat puhua konkreettisesti omasta kodista. Eräs ryhmäläisistä asuu omillaan ja hän totesi, että: "Omasta kodista puhuminen on ollut tärkeää. On ollut mukava puhua omasta nykyisestä kodista, koska se tuntuu oikealta kodilta". Eräs ryhmäläinen piti tärkeänä lapsuudesta keskustelemista ja toinen ylimalkaan omasta elämästä puhumista.

Opin uutta tietoa kotipaikastani Vihdistä. Oli mukava kuulla muiden kisälliläisten ajatuksia ja tarinoita kotipaikasta.

kisälliläinen

Useimmat kisälliläiset sanoivat, että olivat oppineet muilta uusia asioita. Oppiminen liitettiin erityisesti toisten elämäkokemusten kuulemiseen, esimerkiksi asuinpaikkojen vaihtumiseen elämän varrella ja asumiseen liittyviin miellyttäviin kokemuksiin - ja toisaalta asumisen haasteisiin. Haastattelussa kävi ilmi, että oppimista oli tapahtunut: keskustelijat muistavat varsin hyvin toistensa elämään liittyviä yksityiskohtia. Oppiminen liitettiin myös Vihtiä koskevan tietämyksen lisääntymiseen toisten kertomusten myötä. Se, että kisälliläisten elämänhistoria tuli tutuksi keskustelujen myötä, on tehnyt Kisällissä työskentelystä aiempaa miellyttävämpää. "Ihmiset ovat tulleet tutuiksi, se on mukavaa", totesi eräs keskustelijoista ja moni muu yhtyi tähän näkemykseen. Tältä osin keskustelut näyttäisivät vahvistaneen yhteisön sisäisiä sosiaalisia siteitä ja yhteisöllisyyden tunnetta.

Kotipaikkaidentiteetin vahvistamista tapahtui tutustumalla Vihdin kulttuurisiin, historiaan ja ihmisiin. Retket ja tapahtumiin osallistumiset suunniteltiin yhdessä pajaohjaajan, kisälliläisten ja asianomaisen kanssa. Retket vaativat hyvää suunnittelua ja vastuiden jakoa etukäteen, jotta jokainen kisälliläinen sai riittävän tuen retkelle. Tässä tavoitteessa myös onnistuttiin. Usealle kisälliläiselle retkikohteet olivat uusia, vaikka he olivat asuneet Vihdissä monia vuosia.

Olen aiemmassa luvussa kuvannut eri työvaiheita, jotka sisältyivät ryijyn toteuttamiseen. Osalle tehtävät olivat jollakin tavalla tuttuja ja muutamalle aivan uusia kokemuksia. Kaikille kisälliläisille ryijyn kopiointi ja kudontasuunnitelman tekeminen oli uutta. Lisäksi eettinen pohdinta värien ja kompromissien tekemisessä oli uudenlaista toimintaa. Ryhmässä toimiminen mahdollisti kisälliläisten vertikaalisen oppimisen. Käsityön taitajat

opettivat toisiaan. Kutomisen ja kädentaidon oppimisen lisäksi perheidyimme suomalaiseen ryijyyn ja vihtiläisten ryijyjen historiaan.

Projektin alussa ei ollut tietoa, mitä kaikkea Hiirentalon ryijyn kutominen tuo tullessaan. Se toi paljon enemmän kuin aluksi olisi uskonut. Oli paljon erilaista tehtäviä ja värit olivat aina tärkeässä osassa työtä. Oli mukava nähdä, miten innoissaan kisälliläiset olivat mukana, lähtivät retkille, innostuivat mallin piirtämisestä jne. Yhdessä tekeminen oli antoisaa.

Henkilökohtainen avustaja

Ryijyprojektin toteuttaminen oli vaativaa, aikaa ja resursseja vievää mutta samalla hyvin palkitsevaa. Mitään suurempia ongelmia toteutuksessa ei ilmennyt vaan kaikki vastaan tulleet haasteet pystyttiin ratkaisemaan joustavasti. Yhteistyö eri yhteistyötahojen kanssa oli jouhevaa ja antoisaa. Hiirentalon ryijy valmistuu kesäkuussa 2018, kaksi kuukautta myöhemmin kuin alustavissa suunnitelmissa arvioitiin. Tällä ei ole vaikutusta opinnäytetyöni valmistumiseen, koska tärkeintä tässä työssä on ollut prosessi ja sen läpivieminen. Kudontatyön valmistumisen viivästyminen ei myöskään vaikuta jatkosuunnitelmien toteuttamiseen.

Minusta on mukavaa, kun minua pyydetään kutomaan välikudetta, koska se on minun tehtäväni.

kisälliläinen

Vastuu työn edistämisestä, jäljentämisestä, kutomisesta ja toteutuksesta sekä ohjauksesta oli täysin pajaohjaajalla. Projektin vetäminen muun arki-työn lomassa oli haasteellista. Pajaohjaajalta vaadittiin joustoa, stressin hallintaa, koordinaatiokykyä ja hyvää työn suunnittelua. Pajaohjaaja oli motivoitunut ja sitoutunut projektiin, mikä näkyi positiivisena työotteena ja luovien ratkaisujen käyttämisessä ongelmatilanteissa.

On ollut mukava olla projektissa mukana ja elävöittää Vihtiä. Kisälli tulee näkyväksi tällä projektilla. Kisälliläiset ovat kokeneet, että ryijyn valmistaminen on tärkeä projekti. He todella odottavat ryijyn valmistumista.

Vapaaehtoistyöntekijät

Jokainen kisälliläinen osallistui ryijyn valmistamisprojektin eri työvaiheisiin omalla työpanoksellaan, toiset melko itsenäisesti ja toiset hyvin ohjattuina. Pääsääntöisesti kaikki olivat innokkaina ja kiinnostuneina mukana ryijyprojektin toteuttamisessa. Projektin pitkäkestoisuudesta johtuen ryijystä tuli osa työtoimintaa. Tämä auttoi kisälliläisiä hahmottamaan kokonaisuutta omalla oppimisen tahdillaan. Aikataulun väljyys mahdollista myös yksilöllisen ohjauksen ja tuen.

Kotipaikkaidentiteettiä on vahvistettu monella tapaa keskusteluin ja tutustumalla ympäristöön. Kotipaikkaidentiteetti asiassa on tehty suuri loikkaus.

Henkilökohtainen avustaja

Minä jäljensin kruunun vanhasta ryijystä, joka oli museolla.
kisälliläinen

Projektin vetäjän näkökulmasta työ oli erittäin motivoivaa. Yhteistyö pajaohjaajan ja kisälliläisten kanssa sujui hyvin. Oli ilo koordinoida projektia innostuneessa ilmapiirissä. Jokainen uusi työvaihe otettiin innolla vastaan ja työn edistymisestä raportoitiin aina, kun olin paikalla Kisällipajassa. Tehtävänäni oli luoda luova ja motivoiva ilmapiiri aiheen parissa työskentelemissään sekä luoda puitteet ja riittävät resurssit, jotta projekti onnistuisi. Projektin koordinointi oli osa muuta esimiestoimintaa, ja antoi mukavaa haastetta työhön. Pajaohjaajan ammattitaito ja näkemykset ryijyn toteuttamista helpottivat projektin vetämistä. Myös kisälliläisten ammatillinen osaaminen teki työn toteuttamisen mielekkääksi.

Mallipiirustuksen tekeminen oli tarkkaa hommaa, en ollut aiemmin tehnyt mitään vastaavaa.

kisälliläinen

Palaute Vihdin museolta oli kannustavaa. He sitoutuivat mukaan tähän projektiin, vaikka museon resurssit olivatkin rajalliset. Museon työntekijöillä oli aina aikaa vastata kysymyksiimme, konsultoida ja ottaa meidät vastaan tiloihinsa. Vihdin museonjohtaja sanoikin, että on merkittävää, miten Kisälli tuo näkyvyyttä Vihdin museolle tällä projektillaan ja olemalla mukana Euroopan kulttuuriperintövuodessa. He sanoivat olevansa ylpeitä meistä. Näkyvyyttä projekti sai myös saamalla kutsun paikallisen kotiseutu yhdistyksen Vihti-Seuran kevätkokoukseen kertomaan Hiirentalon ryijy -projektista.

7.2 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni osoitti, että osallisuutta on mahdollista lisätä kulttuuri- ja taidemenetelmien avulla. Osallistava projekti vaatii hyvää työn suunnittelua ja sinnikästä työtä sekä laaja-alaisia verkostoja. Taiteen ja kulttuurin avulla on mahdollista luoda tasa-arvoista osallisuutta. Valmis ryijy sinänsä on taidekäsityö, jonka ulkonäöstä ei voi tietää kuka tai ketkä sitä ovat olleet tekemässä.

Kulttuurin ja taiteen yhdistäminen osaksi normaalia työtoimintaan on mahdollista, kuten tämä Hiirentalon ryijy -projekti osoittaa. Tämä tarkoittaa organisaatiolta ja sen työntekijöiltä vahvaa visioita, taitoa ja tahtoa

tehdä asioita uudella ja haastavalla tavalla, sekä kehitysvammaisuuden kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Visioon liittyy ymmärrys kulttuurin ja taiteen vaikuttavuudesta syrjäytymisen ehkäisystä ja osallisuudesta. Voidaan ajatella, että kulttuurillisen ja taiteellisen toiminnan kautta on mahdollista nähdä kehitysvammaiset tuen tarvitsemisen ja avun vastaanottamisen sijaan yksilöinä, joilla on myös muille annettavaa.

Seuraavaksi pohdin mitä erityistä tulee huomioida osallistavassa toiminnassa kehitysvammaisten parissa. Yleensä organisaatioissa tiedostetaan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät ongelmat, mutta johdolta ja työntekijöiltä puuttuu usein välineitä ja toiminta-ajatuksia niiden käsittelyyn (Westerlund, Lehikoinen, 2016). Näkemykseni mukaan kulttuurin ja taiteen avulla on mahdollista luoda tasa-arvoinen sosiaalinen työyhteisö sekä luoda vuoropuhelua ympäristön kanssa. Kuten tämä Hiirentalon ryijyn -projekti osoitti, jokainen projektissa oleva oli hyvin erilaisissa rooleissa: tekijänä, oppijana, tiedon vastaanottajana, toisen auttajana, tiedon välittäjänä, kokemuksen jakajana jne. Nämä monet roolit myös mahdollistavat yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon. Jokaisella projektin mukana olijalla on merkityksellinen rooli yhteisön jäsenenä. Sen sijaan että kehitysvammaiset olisivat tekemisen objekteja he ovat subjekteja, tekijöitä ja tämä mahdollistaa yhdenvertaisuuden toteutumisen. Löytämällä kehitysvammaisten taidot ja osaamiset sekä tukemalla niiden kehittymistä on mahdollista päästä aitoon vuorovaikutukseen ympäristön kanssa kuten tämän projektinkin osoittaa.

Oppimisen haasteet ovat olennaisen osa kehitysvammatyötä (Seppälä 2017, 89). Tämä työni osoittaa, että riittäväillä resursseilla, mielekkäillä projekteilla ja hyvällä ohjauksella on mahdollista toteuttaa hyvinkin haastava projekti. Oppiminen vaatii runsaasti aikaa ja toistoja. Kuten opinnäytetyöni osoitti, oppimista edesauttoi, että ryhmä ei ollut taidoiltaan ja kyvyiltään homogeeninen. Tämä mahdollisti vertikaalisen oppimisen, mikä tarkoittaa sitä, että pajalaiset opastivat toisia ja opettamisen kautta myös itse oppivat asioita. Tässä tarkoitetaan käsityön oppimisen lisäksi, kertomisen, haavoittamisen, käyttäytymisen ja itsestään oppimista.

Voidaan sanoa, että kehitysvammaisten kotipaikkaidentiteetti on mahdollista vahvistaa. Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät narratiivisen keskustelun ja toiminnallisten menetelmien osoittautuivat toimiviksi syventää kotipaikkaidentiteettiä sekä laajentaa kotipaikkatarinaa. Narratiiviset keskustelut ovat aikaa ja resursseja vieviä sekä vaativat sitoutuneen ohjaajan tehtävään. Voidaan kuitenkin päätellä, että luomalla säännöllinen keskustelu mahdollisuus kehitysvammaisille henkilöille voidaan kehitysvammaisen kotipaikkaidentiteettiä vahvistaa. Toiminnalliset menetelmät vaativat hyvän etukäteen suunnittelun ja asian näkyväksi tekemistä ennen tapahtumaan tai tehtävään osallistumista. Ennakoinnilla ja ohjeistuksella on mahdollista fokusoida kehitysvammaisen mielenkiinto kotipaikkaidentiteetin kannalta tärkeisiin asioihin. Kotipaikkaidentiteetin vahvistamista auttoivat jatkuva asioiden tutkiminen, jälleen kertominen, muisteleminen yhdessä

ja kokemusten jakaminen. Tapahtumista ja paikoista otetut kuvat auttoivat jäsentämistä ja muistamista ja näin ollen myös kotipaikkaidentiteetin vahvistumista.

Vaativan taidekäsityöprojektin vetämisessä tarvitaan sitoutunutta, ammattitaitoista työpajan vetäjää. Tämä tarkoittaa sitä, että pajaohjaajalla tulee olla ammatillinen osaaminen käytettävästä tekniikasta sekä hyvät pedagogiset kyvyt ja ymmärrys kehitysvammaisten tuen tarpeista. Projektin hallinta vaatii ohjaajalta pitkäjänteisyyttä, läsnäoloa, luovuutta ja organisointikykyä. Kehitysvammaisilta vaaditaan sitoutumista ja kiinnostusta taideprojektiin. Riittävällä tuella, motivoinnilla ja hyvällä ohjauksella on mahdollista saada jokaisen omat kyvyt ja vahvuudet esiin. Jokaisen henkilön yksilöllisen kohtaaminen ja tukeminen mahdollistaa onnistumisen kokemuksia. Työtilojen ja välineiden tulee olla ammattivaatimuksen mukaiset, korkealuokkaiset ja toimintaan sopivat, jotta korkealuokkaisen käsityötuotteen tekeminen on mahdollista.

7.3 Miten ja missä hyödynnetään

Tuleva SOTE-uudistus vaatii työtoiminnan kehittämistä ja tämä työ vastaa tähän tarpeeseen. Aihe on merkittävä, koska nykymuotoinen työtoiminta on koettu kehitysvammaisia syrjiväksi. Vaikka epäkohta on tiedostettu, konkreettisia ratkaisuja ongelman ratkaisemiseksi on toistaiseksi ollut vähän. Hiirentalon ryijy -projektin avulla kuvaan, miten osallistava työpaja-toiminta on toteutettu Kisällissä. Opinnäytetyön ensisijainen hyöty on Kisällin käsityöpajatoiminnan kehittämässä ja kisälliläisten osallisuuden lisäämisessä.

Työtä voi käyttää myös esimerkkinä taiteellisesti ja kulttuurisesti osallistavan käsityöprojektin organisoinnista sekä kotipaikkaidentiteetin vahvistamisesta narratiivisten työmenetelmien avulla. Perinteisen asiakas-ohjaaja-asetelman sijaan opinnäytetyö kuvaa vuorovaikutuksellista taide- ja kulttuurisyöyhteisöä, jossa kaikki yhteisössä olevat ovat samantarvoisia erilaisine tuen tarpeineen. Opinnäytetyö tuo yksittäisen taideprojektin kautta esille työtoiminnan laaja-alaiset yhteistyömahdollisuudet niin kehitysvammaisten, työntekijöiden, yhteistyötahojen kuin ympäristön ihmistenkin kesken.

7.4 Jatkosuunnitelma

Kuten opinnäytetyöni alussa kuvasin, Hiirentalon ryijy -projektilla on kunniahimoiset tavoitteet. Valmis ryijy esitellään Vihdin Vuosisata -markkinoilla elokuussa. Vihdin museon kanssa on sovittu marraskuulle 2018 näyttelyä, ”Ryijy meille Vihtiläisille”, jonka keskeinen teema projektin tuotos Hiirentalon ryijy. Näyttely toteutetaan yhteistyössä Vihdin museon kanssa, näyttelyn pystytys on tarkoitus tehdä yhteistyössä Vihdin museon

henkilökunnan kanssa, kisälliläiset toimivat näyttelyssä oppaina ja tekevät työnäytöksenä ryijyä museolla. Näyttely sisältää alkuperäisen ryijyn, ryijy-toisinnon, koetilkut, materiaalit ja työvälineitä sekä tarinan Hiirentalon ryijyn historiasta.

Loppu syksyksi 2018 on suunniteltu koulu- ja päiväkotivierailuja. Vierailuilla esitellään ryijyn historiaa, Hiirentalon historiaa sekä opetetaan lapsia ja nuoria ompelemaan pieni ryijy yhdessä opettajien kanssa. Olemme suunnitelleet Hiirentalon ryijyn esittelemistä erilaisissa tilaisuuksissa, näyttelyissä ja tapahtumissa sekä ryijyn viemistä Vihdin vanhainkoteihin, päiväkoteihin ja kirjastoihin.

Kopioimamme Hiirentalon ryijy tulee Taito Pirkanmaan ryijymallistoon tuotteeksi, jolloin halukkaat voivat tilata tarvikepaketin tai valmiin ryijyn itselleen. Jatkossa Kisällissä kudotaan ja myydään Hiiren talon ryijyn muunnelmia, tynnyjä, keinutuolin päällisiä, lastenvaunu ryijypeitteitä asiakkaiden tilauksesta.

Helmikuussa 2018 haimme ja saimme oikeuden olla osa Euroopan kulttuuriperinnön teemavuotta (EU 2018). Tätä mahdollisuutta jaamme ja mainostamme Facebookissa ja Instagramissa. Anoinme helmi–maaliskuussa 2018 apurahaa Museovirastolta ja Kulttuurisäätiöltä rahoittaaksemme kouluvierailuja, nettijulkaisuja ja esittelymateriaaleja. Saimme Kulttuurisäätiöltä ja Museovirastolta myöntävän päätöksen, ja näin ollen pystymme toteuttamaan suunnittelemamme projektin syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana. Lisäksi saimme Museovirastolta Euroopan kulttuuriperintö teemavuoden avustuksen, joten viemme kolme Kisällissä toteutettua ryijyä Englantiin. Näyttelyssä on esillä Hiirentalon ryijyn lisäksi Taitelija Jaakko Leeven suunnittelema Ryg-ryijy ja keraamikko Tiina Veräjänkorvan suunnittelemat Väreily-ryijyt. Tavoitteena on järjestää näyttely nimellä Finnish rugs in the UK/Suomalaiset ryijyt Isossa-Britannissa, sekä pitää esitelmä ja työpaja englantilaisille kehitysvammaisille yhteistyössä Craft Unionin ja englantilaisen taidekuraattori Jade Ogdenin kanssa keväällä 2019.

7.5 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen jäsensi omaa työskentelyäni projektinhallinnan parissa. Tässä projektissa otin täyden vastuun projektin johtamisesta, kirjallisista suunnitelmista ja koordinoinnista. Aiemmissa projekteissani en ole tehnyt näin systemaattisia kirjallisia suunnitelmia ja tavoitteita enkä pitänyt päiväkirjaa projektista. Sosionomin opintoni tukivat opinnäytetyöprosessiani ja antoivat tietoa ja tutkimusaineistoa kulttuuri- ja taidetoiminnasta sekä erilaisia menetelmiä työni jäsentämiseksi. Oma ammatillinen identiteettini kasvoi huimasti opintojeni myötä. Työn toteutus ja aikataulutus toteutui suunnitelmien mukaisesti. Onnistumiseni johtui nähdäkseni siitä, että tunsin kisälliläisten taidot ja kyvyt entuudestaan. Lisäksi pajaohjaaja oli osaava ammattilainen niin käsityötaitajana kuin pedagogina. Olisin voinut prosessin aikana jakaa enemmän ajatuksiani, havaintoja ja

mietteitä työyhteisön kanssa. Sen sijaan enemmänkin keräsin tietoa työyhteisössä ja kokosin tätä tietoa yhteen. Työ oli itselleni erittäin motivoivaa ja palkitsevaa. Toivon, että pystyin luomaan antoisan oppimis- ja työympäristön, jossa jokaisella oli mahdollisuus saada uusia kokemuksia ja taitoja.

Kisällin toiminnan kehittäminen ja osallisuuden näkyväksi tekeminen oli yksi päämäärä itselleni opinnäytetyötä tehdessäni. Hiirentalon ryijy -projekti mahdollisti monitasoisen työtoiminnan kehittämisen ja tarkastelun. Sain opintojen aikana paljon tietoa palvelumuotoilusta, asiakasprofiilista ja työn kehittämisen tärkeydestä. Kansainväliset ja kotimaiset vaikuttavuuden tutkimukset lisäsivät ammattitaitoani, osaan nyt perustella näkemyksiäni ja ajatuksiani kulttuurin- ja taiteen merkityksestä ja vaikuttavuudesta kehitysvamma-alalla. Työnpajan esimieheltä vaaditaan verkostoja, sosiaalisia taitoja ja ymmärrystä hyvän työilmapiirin luomiseen. Projektin suunnittelu oli tärkeää tehdä yhteistyössä pajaohjaajan kanssa, näin vuorovaikutus kulki ylhäältä alas ja alhaalta ylöspäin. Joustavalla aikataululla, riittäväällä ohjauksella ja taloudellisilla resursseilla projektin toteuttaminen oli mahdollista.

Tulevan SOTE-uudistuksen myötä toivon, että kehitysvammaisten työtoiminta saisi uudenlaisia toimintamalleja toteuttaa kulttuuria ja taidetta erityistä tukea tarvitsevien ihmisten parissa. Pidän arvokkaana sitä, että taiteellinen ja kulttuurillinen toiminta on osa työtoiminnan perustoimintaa. Näin saadaan lisättyä hyvinvointia niin yksilön, työntekijän kuin yhteiskunnan tasolla ja ratkaistua sosiaalisia ja kulttuurillisia haasteita. Tämä vaatii uudenlaisen toimintakulttuurin omaksumista ja johtamista. Työyhteisöjen tulisi muuttua avoimiksi ja oppiviksi paikoiksi, joissa kaikilla on turvallista olla. Näen että tähän on mahdollista päästä avoimen dialogin kautta.

Näin lopuksi voin vielä todeta, että aiemmasta Kisällin yhteisötaideprojektissa taiteilija Tiina Lammisen kanssa virisi keskustelu ja idea tehdä yhteistyötä museoiden kanssa. Tätä ajatusta kypsyttelin useamman vuoden. Lähtiessäni toteuttamaan ryijy projektia en voinut aavistaakaan kuinka laaja-alaiseksi, innostavaksi ja osallistavaksi se muodostui. Ylpeänä voin todeta, että Vihdissä suhtauduttaan arvostavasti Hiirentalon ryijy -projektiin. Ryijyprojektin kautta olemme saaneet paljon kiinnostusta ja positiivista palautetta toiminnastamme. On nähtävissä, että kisälliläisten käsityöläisten arvostus on noussut ja heidän käsityötaitojaan ihailaan. Tämän projektin myötä Kisälli sai enemmän näkyvyyttä ja tunnettavuutta Vihdissä ja olemme innolla myös vaikuttamassa Vihdin historiaan. Valtakunnallisesti projekti on saanut arvostusta, tästä osoituksena voidaan pitää Museoviraston ja Kulttuurirahaston apurahat. Lisäksi Euroopan Unionin tasolla arvostusta osoittaa hyväksytyksi tuleminen Euroopan kulttuuriperinnän teemavuoden 2018 projektiksi.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. 2009. Toiminnallinen opinnäytetyö tekstinä. Viitattu 28.5.2018.
[http://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen opinnäytetyö-tekstinä](http://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen-opinnäytetyö-tekstinä)
- Aspa 2016. *Vertaisarvioinnin tuloksia*. Viitattu 3.1.2018.
https://www.aspa.fi/sites/default/files/Aspa_Vertaisarvioinnin-vuosi_haitariesite-nayttoversio-sivuittain-04.pdf
- Engeström, Y. 2002. *Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia, haasteita*. (3. painos) Helsinki, Edita.
- EU 2018. *Kulttuuriperintö teemavuosi 2018*. Viitattu 8.4.2018. http://europa.eu/cultural-heritage/about_fi
- Finna, 2018. *Ryijy Vihti*. Viitattu 16.1.2018.
<https://www.finna.fi/Search/Results?lookfor=ryijy+vihti&type=All-Fields&limit=20&sort=relevance%2Cid+asc>
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. *Tutki ja kirjoita*. 11. uudistettu painos.
- Honkala, N., & Laitinen, L. 2017. *Näkökulmia taiteen ja kulttuurin tutkimuksista vaikutuksista*. Sitran artikkeli. Viitattu 5.1.2017.
<https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksiin/>
- Kettuki 2017. *Hyviä kysymyksiä – eettinen erityistaidetoiminta*. Viitattu 15.1.2018. http://www.kulttuuriakaille.fi/doc/tietopaketti_ja_opaat/KETTUKIN_eettinenopas_hyvia_kysymyksiä.pdf
- Koivikko, M. & Autti-Rämö, I. 2006. *Mitä on kehitysvammaisten hyvä kuntoutus?* Kehitysvammaisuus. Duodecim 2006. 1907-12. Viitattu 16.1.2018.
https://www.researchgate.net/profile/Ilona_AuttiRaemoe/publication/28364661_Mita_on_kehitysvammaisen_hyva_kuntoutus/links/53eb66bf0cf23b8116a9bc21.pdf
- Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus. kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.
- KVANK, 2017. Yksi työntekijöistä. Kvankin työn ja päivätoiminnan valio-kunta. Osallisuutta ja työllistymistä edistävän toiminnan laatu-kriteerit. Kehitysvammaliitto ry ja KVANK – Kehitysvamma-alan asumisen

neuvottelukunta. Viitattu 12.4.2018. <http://verneri.net/yleis/sites/default/files/dokumentit/pdf/yksi-tekijoista-verkko.pdf>

Liimatainen P. 2017. Uusi Keuruun ryijy saatiin pois kangaspuista. *Keskisuomalainen* 7.3.2017. Viitattu 7.11.2017. <http://www.ksml.fi/kotimaa/Uusi-Keuruun-ryijy-saatiin-jo-pois-kangaspuista/943625?pwbi=305bbe591e7c8df9ff07b034d82ac111>

Hyvärinen, M. 2006. *Kerronnallinen tutkimus*. Viitattu 24.1.2018. http://www.hyvarinen.info/material/Hyvarinen-Kerronnallinen_tutkimus.pdf

Malassu, P-L. 2007a. *Narratiivien lähestymistapa kehitysvammatyössä*. Teoksessa A. Räsänen, M Kaski & M Lehmusojä (toim.) . Haasteellinen kehitysvamma-ala. Helsingin Diakonialaitoksen julkaisuja 1/2007. Helsinki. 111-126

Malassu, P-L. 2007b. *Kehitysvammaisen ihmisen toiminnan havainnointi ja tukeminen – Näkökulmia ammatilliseen osaamiseen*. Teoksessa A. Räsänen, M Kaski & M Lehmusojä (toim.) . Haasteellinen kehitysvamma-ala. Helsingin Diakonialaitoksen julkaisuja 1/2007. Helsinki. 127–140

Matintupa, M. 2017. Gallen-Kallelan maalausten ryijy kudottiin uudelleen – 32 000 solmua kopioitiin yksi kerrallaan. *Yle Uutiset* 8.3.2017. Viitattu 7.11.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9497416>

Nevala, N., Pehkonen, I., Teittinen, A., Vesala, HT., Pörfors, P., Anttila, H 2018. *Kuntoutuksen vaikuttavuus kehitysvammaisten toimintakykyyn ja työllistymiseen sekä sitä estävät ja edistävät tekijät. Järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus*. Kelan tutkimus. Työpapereita 133/2018. Helsinki 2018. Viitattu 15.1.2018. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/230842>

Ojanen, M. 2011. *Minä ja muut itsetuntemuksen kirja*. Hämeenlinna: Kirjapaja.

Paanetoja, J. 2013. *Työsuhteista työtä vai työtoimintaa?* Tutkimus vajaan kuntoisen tekemän työn oikeudellisesta luonteesta. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta.

Packalén, E. 2015. *Maahanmuuttajien kotiseutuidentiteetti ja sen muotoutuminen: kulttuurisesti venäläiset maahanmuuttajat Etelä-Pohjanmaalla*. Teoksesta Aina Liikkeessä liikkuvainen Pohjanmaa, Markku Mattila(toim.) Siirtolaisinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen tutkimuksia nro7. 123–152 Viitattu 3.1.2018. https://www.researchgate.net/profile/Markku_Mattila/publication/319276186_Aina_liikkeessa_Liikkuvainen_Pohjanmaa/links/59a01ce8aca27237edba42b2/Aina-liikkeessae-Liikkuvainen-Pohjanmaa.pdf#page=133

Pajunen, A. 2013. *Narratiivinen keskustelu kehitysvammatyössä*. Opin-
näytetyö Diak. Viitattu 24.3.2018. [http://www.theseus.fi/bitstream/han-
dle/10024/59716/OT%2025.4.%202013.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/59716/OT%2025.4.%202013.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Pöyhönen, E. 2016. *Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne muut-
tuu miten kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus ja muu osalli-
suutta edistävä toiminta asemoituvat muutoksessa*. Viitattu 4.1.2018.
POWER POINT [https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2016/10/Poyho-
nen.pdf](https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2016/10/Poyho-
nen.pdf)

Pöllänen, S. 2017. *Itsetekemisen perinnöksityöt elävänä kulttuuriperin-
tönä*. Teoksessa A, Kivilaakso, M, Luutonen & L, Marsio (toim.) Helsinki.
Museovirasto. 73–85 Viitattu 25.1.2018. [http://www.aineetonkulttuuri-
perinto.fi/fi/File/3107/itsetekemisen-perinne.pdf](http://www.aineetonkulttuuri-
perinto.fi/fi/File/3107/itsetekemisen-perinne.pdf)

Seppälä, H. 2018. *Erilaiset eväät: Kirja kehitysvammaisuudesta*. Helsinki:
Kehitysvammaliitto

STM 2014. *Sosiaalihuollon työelämäosallisuutta tukevan lainsäädännön ja
palvelujärjestelmän uudistamistarpeita arvioivan työryhmän loppura-
portti*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:32.
Helsinki. Viitattu 9.11.2017. [https://julkari.fi/bitstream/han-
dle/10024/116877/978-952-00-3524-2.pdf?sequence=1](https://julkari.fi/bitstream/han-
dle/10024/116877/978-952-00-3524-2.pdf?sequence=1)

Toikka-Karvonen, A. 1971. *Ryijy*. Helsinki: Otava

Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena*. Konstruktivistisen op-
pimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammer Paino Oy.

Vihdin Uutiset 20.1.2018. Mieliipide kysely: Oletko kiinnostunut Vihdin
historiasta.

Virkamäki, M. 2016. *Sähköinen huutokauppa vammaisten ihmisten
elämänmittaisten, välttämättömien palveluiden
järjestämisen tapana*. Sosiaali- ja terveysjohtamisen MBA -tutkielma
Tampereen yliopisto. Viitattu 9.4.2018. [http://www.eimyytavana.fi/wp-
content/uploads/2017/06/eimyytavanaf.i-SoTeMBA_Markku_Virka-
maki_pdf.pdf](http://www.eimyytavana.fi/wp-
content/uploads/2017/06/eimyytavanaf.i-SoTeMBA_Markku_Virka-
maki_pdf.pdf)

Vygotsky, L. 1978. *Mind in society: The development of higher psycholo-
gical processes*. Cambridge, MA, Harvard University Press.

Vygotsky, L. 1982. *Ajattelu ja kieli*. Espoo, Weilin+Göös.

Westerlund, H., Lehikoinen, K., Anttila, E., Houni, P., Karttunen, S., Vä-
kevä, L., Furu, P., Heimonen, M., Jansson, S-M., Juntunen, M-L., Kantonen,
L. 2016. *Arts Equal – Taiteen, tasa-arvo ja hyvinvointi: Katsaus kansainvä-
liseen tutkimukseen*. Kokos julkaisu 2/2016. Viitattu 12.4.2018.

<http://www.artsequal.fi/documents/14230/0/Katsaus+kansainv%C3%A4liseen+tutkimukseen/9c772fd2-edd5-46ee-9807-f8004590cf52>

White, M. 2007. *Karttoja narratiiviseen työskentelyyn*. Helsinki: Gummerus.

White, M. & Epston, D. 1990. *Narrative means to therapeutic ends*. New York. Norton.

Willberg L., Sopanen, T. & Willberg, L. (toim.) 2008. *Ryijy elää. Suomalaisia ryijyjä 1778–2008*. Varkaus. Varkauden taidemuseo

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Helsinki: Tammi.

YK 2016. *YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja*. Viitattu 4.1.2018. http://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf

Yleissopimus aineettoman kulttuurisopimuksen suojelemisesta 2003/ 47. Viitattu 12.4.2018. <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2013/20130047#idp2321472>

Ympäristöministeriö 2016. Karinen, R., Laitinen, L., Noro, K., Ekholm, E. & Tuokkola, K. *Yksilölliseen ja monimuotoiseen asumiseen Kehitysvammaisten asumisen ohjelman arviointi asumisratkaisujen osalta*. Ympäristöministeriön raportteja 18/2016. Viitattu 3.1.2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74911/YMra18_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=yLähteet luetellaan tähän.

Haastattelu

Kähkönen Tarja 2018. Taito Pirkanmaan markkinointipäällikkö. Puhelinhaastattelu. Haastatteli Annamari Pajunen

Tammelin, Heidi. Vihdin museon johtaja. 19.1 2017 Vihti. Haastatteli Annamari Pajunen

2/2017 Annamari Pajunen Kisällin käsityöpaja

Hiiren talon ryijyn suunnitelman toteutus 2017-

Mitä?

Projektin tarkoituksena on tehdä toisinto perinteisestä, kansanomaisesta vihtiläisestä ryijystä. Kudottava ryijymalli on vuodelta 1808. Kyseinen ryijymalli on valittu kudottavaksi, koska ryijyn historia tunnetaan hyvin ja Vihdin museo on varmuudella paikantanut sen alkuperäksi Härtsilän kylässä sijaitsevan Hiiren tilan (nykyisin Jokikunta, Vihti). Ryijyn nukkamalli jäljennetään ja malliin pohjautuen kudotaan uusi ryijy vuonna 2017 saatavilla olevista materiaaleista. Ensimmäinen malliryijy valmistuu vuoden 2017 loppuun mennessä. Ryijy lahjoitetaan Vihdin museon kokoelmiin ja projektin aikana valmistuneet koeloomipalat annetaan museopedagogiseen käyttöön. Tämän jälkeen Kisälli valmistaa ryijyjä asiakkaille tilauksesta. Tarkoituksena on lisäksi tehdä ryijyn tarvikepaketti, joka suunnataan paikallisille ja muille taidekäsityön ystäville.

Miksi?

Vihtiläiseen käsityöperinteeseen on kuulunut useita ryijymalleja, mutta tänä päivänä vihtiläinen ryijy on lähes unohtunut. Ani harva on tietoinen – vanhempaa vihtiläistä väkeä lukuun ottamatta – paikallisesta ryijyperinteestä. Projektin tarkoituksena on nostaa ryijy uudelleen esille tärkeänä osana vihtiläistä käsityön perinnettä.

Ketkä?

Projektin toteutus tapahtuu Vihdin kirkonkylällä sijaitsevassa Kisällin käsityöpajassa, jossa työskentelee kehitysvammaisia ja osatyökykyisiä käsityön taitajia. Ryijy toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Vihdin museon kanssa. Museonjohtaja Heidi Tammelin ja amanuessi Matti Mäki huolehtivat ryijyn taustatietojen keräämisestä ja ryijyn toteuttamiseen vaadittavasta teknisestä tutkimuksesta sekä antavat tarvittaessa konsultaatioapua valmistusprosessin aikana. Ryijyn kutomisen suorittavat Kisällin käsityöläiset. Projektin koordinoinnista ja kudonnan ohjauksesta vastaa Kisällin vastaava ohjaaja Mari Nurminen-Laitinen (KM tekstiiliohjaaja, TaK tekstiilitaide). Projektissa valitaan myös tarvikeohjaaja, jolla on työhön sopivat materiaalit. Ryijyn valmistusprosessi dokumentoidaan alusta loppuun valokuvoin.

Suunnitelma

Kevät 2017

- Yhteistyön aloittaminen Vihdin museon kanssa
- neuvottelut lankatoimittajan kanssa
- vihtiläisten ryijyjen kartoittaminen
- toteutettavan ryijyn valitseminen
- nukkiin kopiointi
- vierailut Vihdin museossa
- Hiirentaloon tutustuminen
- tutustumista Vihtiin ja vihtiläisiin ryijyihin
- koetilkkujen kutominen

Syksy 2017

- koetilkkujen kutominen
- nukkavärien kokeilut
- Kuvien jäljentäminen ja värittäminen
- kotiseuturetket
- narratiiviset keskustelut kotipaikasta
- kangaspuiden vuokraaminen

Kevät 2018

- sopimus lankatoimittajan kanssa
- ison ohjeen piirtäminen
- värivalintojen tekeminen
- lankatilaukset
- välikuteen kutojan valitseminen
- loimen rakentaminen
- ryijyn kutominen
- ryijyn viimeisteleminen
- ryijyn historiaan tutustuminen
- kotiseuturetket
- narratiiviset keskustelut kotipaikasta

Syksy 2018

- Ryijynäyttely
- Oheistuotteiden suunnittelu ja valmistaminen
- tarvikepaketin tekeminen Taito Pirkanmaan kanssa

1/2018 Annamari Pajunen Kisällin käsityöpaja

Hiirentalon ryijyn suunnitelman toteutus 2018-

Kevät 2018

- sopimus lankatoimittajan kanssa
- ison ohjeen piirtäminen
- värivalintojen tekeminen
- lankatilaukset
- välikuteen kutojan valitseminen
- loimen rakentaminen
- ryijyn kutominen
- ryijyn viimeisteleminen
- ryijyn historiaan tutustuminen
- kotiseuturetket
- narratiiviset keskustelut kotipaikasta
- Kulttuurisäätiön apurahan hakeminen helmikuu
- Museoviraston apurahan hakeminen tammiskuu
- Kulttuuriperintö vuoden apurahan hakeminen helmikuu
- Oppilaitosten kanssa sopiminen yhteistyöstä syksylle 2018

Syksy 2018

- Ryijy esillä Wuosisata markkinoilla
- Oheistuotteiden suunnittelu ja valmistaminen
- tarvepaketin tekeminen Taito Pirkanmaan kanssa
- Ryijynäyttely Vihdin museossa
- Päiväkoti ja oppilaitos vierailut

2/2017 Mari Nurminen Kisällin käsityöpaja

HIIRENTALON RYIJYN KUSTANNUSARVIO 2.2.2017

Vihdin museon konsultaatio apu, vihtiläinen tekstiili, taustatietojen keräys, ryijyn ”tari-
nan” kirjoitus, kuvasymboliikka ja värien käyttö, avustus teknisessä tutkimuksessa (ma-
teriaalit, väri, värjäys, nukka- ja pohjakudelangat, kankaan tiheys, ryijyn viimeistely, ryi-
jyn ripustus), mallin ja värien hyväksyntä, näyttely yhteistyössä Kisälli-pajan kanssa.

Tekstiilihistorian asiantuntija konsultaatio, 6h (2X3h) konsultaatio apu, mallin hyväksyn-
tämätkakustannukset.

Projektin toteutuksen vastuuhenkilön työ, koordinointi eli normaaliin työnohjaukseen
kuulumaton työ, pajaohjaaja Mari Nurminen-Laitinen KM tekstiiliopettaja, Tak tekstiili-
taide 2h/vko, ajalla 13.03.2017 – 30.06.2017, 16 vk, ja 01.08.2017 – 03.12.2017, 18 vk.

Kisällipaja 13.03.2017 – 30.06.2017 ja 01.08.2017 – 03.12.2017 34 vk,
työaika 4 h/pv, yhden työpajalaisen työpanos, tämä työ kuuluu kisällipajalaisen normaali-
leihin työtehtäviin ryijyn nukkamallin jäljentäminen 4 vk = 20 pv x 4h = 80 h
koeloomi: rakentaminen ja kutominen 8 vk = 32 pv x 4h = 128 h lopullisen ryijyn valmis-
tus: loimi, kankaan rakentaminen, kudonta, viimeistely, ripustus 20 vk = 100 pv x 4h =
400 h näyttelyn rakentaminen 2 vk = 10 pv x 4h = 40 h

Kustannusarvio työn hinta

työtunnit	€/h	yhteensä
Kisälli-paja ohjaajan lisätyö 34vk x 2h/vk = 68h	20 €	1360€
Kisälli- työpajalaisten työ 80 + 128 + 400 + 40 = 648 h		

Työn hinta yhteensä 1360€

Kustannusarvio materiaalien hinta

Loimen materiaali		
648g = 0,7 kg	34,50€/kg	24,15€
Nukkalanka materiaali		
3836,7 g = 3,9 kg	8,90€/100g = 89€/kg	347,10€
Pohjakude materiaali		
2217,6 g = 2,3 kg	5,40€/100g = 54€/kg	124,20€
Koeloimi ja mallitilkut 1/3 ryijyn hinnasta		
24,15 + 347,1 + 124,2 =	495,45 €	165,15€
Viimeistely materiaalit		5€
Ripustus materiaalit		10€

	Materiaalit yhteensä	675,60€

Materiaalien kustannusarvio perustuu kangaspuissa kudottavaan ryijymalliin, jonka koko on 145cm x 175cm (olettaus/esimerkki)

LOIMILANKA

- loimen tiheys 3 lankaa/cm
- pituus + 10% kutistuma + alkusolmut + tutkaimet = n. 3 m
- Taito Pirkanmaa, Liina 15-säikeinen kalalanka v:ton, tex 30 x 15, 100% puuvilla
62,10€/1,8 kg = 34,50 kg
- loimen menekin laskeminen: tiheys x leveys (cm) x pituus (m) x tex :1000 = X g
3x 160 x 3 x 30 x 15 :1000 = 648 g

NUKKALANKA (laskettu Sirkka-ryijylangan mukaan)

- nukka valmis pituus 4 cm, 9cm = 1 nukka (2x4cm+1cm solmuun)
- nukka tiheys mallipiirroksessa 1 cm = 1 nukka, yhdessä nukassa on 4 lankaa
- koko ryijyn nukka määrä = ryijyn leveys 145cm x ryijyn pituus 175cm = 25 375 nukkaa
- koko ryijyn nukkalankojen määrä = 25 375 x 4 (yhden nukan lankamäärä) = 101 500 nukkalankaa
- nukkalanka Wetterhoff Tuukka – ryijylanka, 100% villa, 11€/100g, tex 200x2
- nukkalanka Taito Pirkanmaa, Sirkka-ryijylanka 100% villa, 8,90€/100g, tex 140x3
- nukkalangan menekin laskukaava: nukkien lukumäärä x yhden nukan pituus (m) x tex :1000 = X
101 500 x 0,09 x 140 x 3 :1000 = 3836,7 g

KUDELANKA ELI POHJAKUDE

- pohjakude Taito Pirkanmaa, ryijypohjakude, 100% villa, 5,40€/100g, tex 150x4
- koska ryijyssä on sidoksena kuderipsi, kuteen menekkiin (leveyteen) lisätään kutistumaa ja syötöstä varten 10%, 145 cm + 10% = 159,5 cm pyöristys 160cm
- kuteen tiheys 10l/cm, pääremeissä 20 l/cm, 0,5 cm nukkarivi + 0,5 cm pohjakude = 1 cm
- pääremevara $7\text{cm} + 7\text{cm} \times 2 = 28\text{cm}$
- kudelangon menekin laskukaava: tiheys x leveys (cm) x pituus (m) x tex :1000
= $10 \times 160\text{cm} \times 2,31\text{m} \times 150 \times 4 : 1000 = 2217,6 \text{ g}$

3/2017 Annamari Pajunen Kisälli käsityöpaja

Kotipaikka identiteetin vahvistamisen suunnitelma

Kevät 2017

- kotiseuturetket, näyttelyt
- Vihdin museon näyttelyihin ja luentoihin osallistuminen
- Vihdin seurakunnan ryijyihin tutustuminen
- Vihdin kirkonkylään tutustuminen
- Hiirentaloon tutustuminen
- Kokemusten muistelu
- Kotipaikkakeskustelut

Syky 2017

- Kotiseuturetket, näyttelyt
- Vuosisata-markkinoihin osallistuminen
- Vihdin museon näyttelyihin ja luentoihin osallistuminen
- Narratiiviset yksilö- ja ryhmäkeskustelu: elämänkaari, kotipaikat yms.
- Kokemusten muistelu

Kevät 2018

- Kotiseuturetket, näyttelyt
- Narratiiviset yksilö- ja ryhmäkeskustelut:

Kotipaikka identiteetin vahvistamisen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa

Palavereissa, keskusteluissa, suunnittelussa ja kutomisessa kotipaikkaidentiteettiä vahvistetaan olemalla läsnä tilanteissa. Samalla tarvittaessa ohjataan kisälliläistä suuntaamaan keskittymisensä oleelliseen asiaan tai tapahtumaan, jolla on merkitystä kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen kanssa. Ohjaaja tukee ymmärtämistä kertaamalla, nostamalla keskeisiä asioita esiin, käyttämällä selkokieltä. Ohjaajan esimerkillä ja avulla laajennetaan kokemusta ja keskustellaan tapahtuneesta ja osallistetaan mukaan toimintaan.

Kotipaikka identiteetin vahvistaminen retkin yms.

Vihdin kirkonkylään, Vihdin rakennuksiin, Vihdin seurakuntaan ja kirkkoon tutustuminen, museovierailut, Vihdin ryijyihin tutustuminen. Vihdin historiaan tutustuminen tarinoiden, kirjallisuuden ja ihmisten kautta. Hiirentaloon tutustuminen. Vihdin tarinoiden tutustuminen. Uusien vapaaehtoistyöntekijöiden tutustuttaminen Vihdin paikkoihin, tapahtumiin ja ihmisiin. Retkistä, vierailuista ja tapahtumista otetaan kuvia. Kuvien avulla käydään jälkeenpäin keskustelua tapahtuneesta. Henkilökohtaiseen portfolioon kerätään materiaalia Hiirentalon ryijystä sekä retkistä tekstein ja kuvin.

Kotipaikkaidentiteetin vahvistamisen toteuttaminen narratiivisissa keskusteluissa

Kotipaikka identiteettiä vahvistetaan projektin aikana narratiivisten keskustelujen aikana seuraavanlaisesti.

- oman paikkansa sijoittaminen maailman kartalle
- oman paikkansa sijoittaminen Suomen kartalle
- Oman elämän kaaren tutkiminen, syntymä- ja asuinpaikat
- Henkilökohtaiset kokemukset, missä on asunut, mitä harrastanut, keitä ihmisiä tuntee, mitä muistoja ja kokemuksia on paikkakunnalta
- Yksilö- ja ryhmäkeskustelut
- Arjen vuorovaikutustilanteet

5/2018 Annamari Pajunen Kisälli käsityöpaja

Hiirentalon ryijyn toteutuksen raportointi 2018

Vuosi 2017

Tammikuu

19.1. 2017 klo 10-11.30 Vihdin museo (Mari Nurminen, Heidi Tammelin, Annamari Pajunen ja Sini Grönfors)

Palaveri Vihdin museon kanssa, jossa kartoitettiin vihtiläiset kansanomaisten ryijyjen vaihtoehtot yhteistyössä Vihdin museon johtajan Heidän Tammelinin avulla.

26.1.2017

Vihdin museo mainostaa sivullaan projektin aloittamisesta

Sähköpostiviestittelyä Vihdin museon kanssa.

24.1. Kisälliläisten kotiseuturetki, tutustuminen Vihdin kirkonkylään kirkonmäeltä käsin.

Helmikuu

6.2.2017 Klo 10-11.30 Kisälli suunnittelupalaveri (Mauri Pajunen, Mari Nurminen, Annamari Pajunen)

Valitaan toteutettava ryijy. Tehdään alustava aikataulu, jota tarkennetaan tarpeen mukaan.

Maaliskuu

15.3 Paikannimi ilta klo 18-20 Vihdin museo, tapahtuma vapaaehtoinen.

Vierailuaikojen sopiminen Vihdin museon kanssa ryijyn jäljentämisestä.

Hekumankulmalta Hepaloon ja Finnistä Fatimuruun -näyttely Vihdin museossa, tutustuminen pienryhmissä 23.2.- 2.4.2017.

Huhtikuu

4.-20.4.2017 Nukkien jäljentäminen ja värimääritelmien tekeminen pienryhmissä Vihdin museolla.

Lankatoimittajan valitseminen ja lankojen tilaus

Toukokuu

4.5.2017 Vierailu Vihdin museossa

Koetilkkujen kutominen alkaa

Kesäkuu

6.6.2017 Vierailu Vihdin seurakuntataloon ja kirkkoon tutustumaan kirkon ryijyihin.

21.6.2017 Vihdin museo Suomi100 Vihti510 näyttely vierailut pienryhmissä

Koetilkkujen kutominen

Elokuu

Koetilkkujen kutominen, värikokeilut, kuvien jäljentämien

Narratiiviset kotipaikkakeskustelut alkavat pienryhmissä

Kotipaikkakartan tekeminen

25.8.2017 Vuosisata-markkinoihin osallistuminen ja Kisällin esittelyä

Syyskuu

Koetilkkujen kutominen, värikokeilut, kuvien jäljentämien

12.9.2017 Vierailu Vihdin museossa

Lokakuu

Koetilkkujen kutominen, värikokeilut, kuvien jäljentämien

12.10.2017 Vierailu Vihdin museossa

Leveiden kangaspuiden etsiminen

Marraskuu

Koetilkkujen kutominen, värikokeilut, kuvien jäljentämien

7.11.2017 kangaspuiden vuokraaminen

Narratiiviset keskustelut aiheesta ”Missä olen asunut?”

Joulukuu

Koetilkkujen kutominen, värikokeilut, kuvien jäljentämien

Yhteydenotto Taito Pirkanmaan lankatoimituksista

Vuosi 2018**Tammikuu**

Ryijykartta valmistui

Lankojen valitseminen

Materiaalin tilaus

Taito Pirkanmaan yhteistyön varmistaminen

Maaliskuu

Loimen luominen

Ryijyn kudonnan aloittaminen

Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018 -tapahtumaan ilmoittautuminen

Huhtikuu

Ryijyn kutominen

Toukokuu

3.5. Palaveri jatkosuunnitelmista Vihdin museo

Ryijyn kutominen

24.5. Vihdin museolta vieraita Kisälliin

Kesäkuu

Ryijyn viimeistely

Nimilapun tekeminen

Hiirentaloon tutustuminen